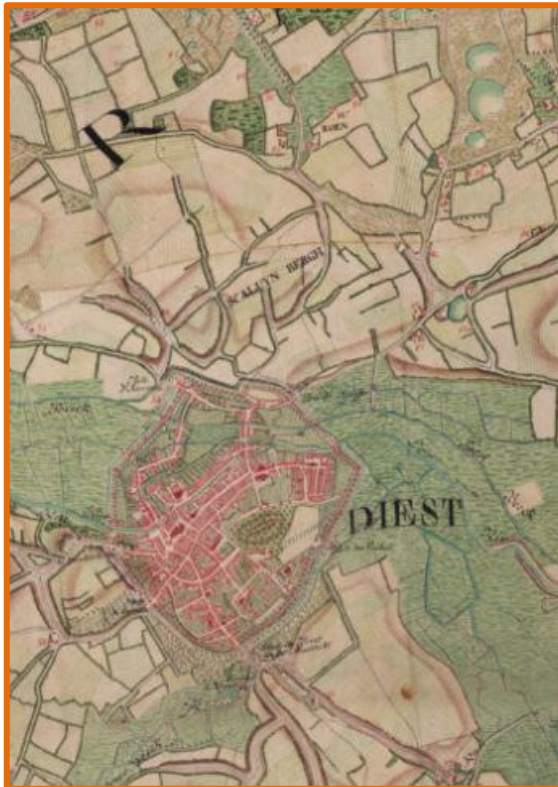

ARCHEOLOGIENOTA DIEST - OOSTERLINDEVELD

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. AUDENAERT, K. BOUCKAERT,
& A. DOUCET

APRIL – MEI 2019

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Diest - Oosterlindeveld

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Evelien Audenaert,
Kevin Bouckaert, & Alexander Doucet

Opdrachtgever

Stad Diest
Grote Markt
3290 Diest

Projectnummer

2019B208

Plaats en datum

Kortenaken, april - mei 2019

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2019B208
ISSN 2034-5615

© 2019 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksoopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>8</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>8</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	9
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>9</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>10</i>
3	Bureauonderzoek	13
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>13</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>21</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>23</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>34</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	35
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>35</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>35</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>36</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>38</i>
5	Bibliografie	39
6	Figurenlijst.....	40
7	Plannenlijst.....	41

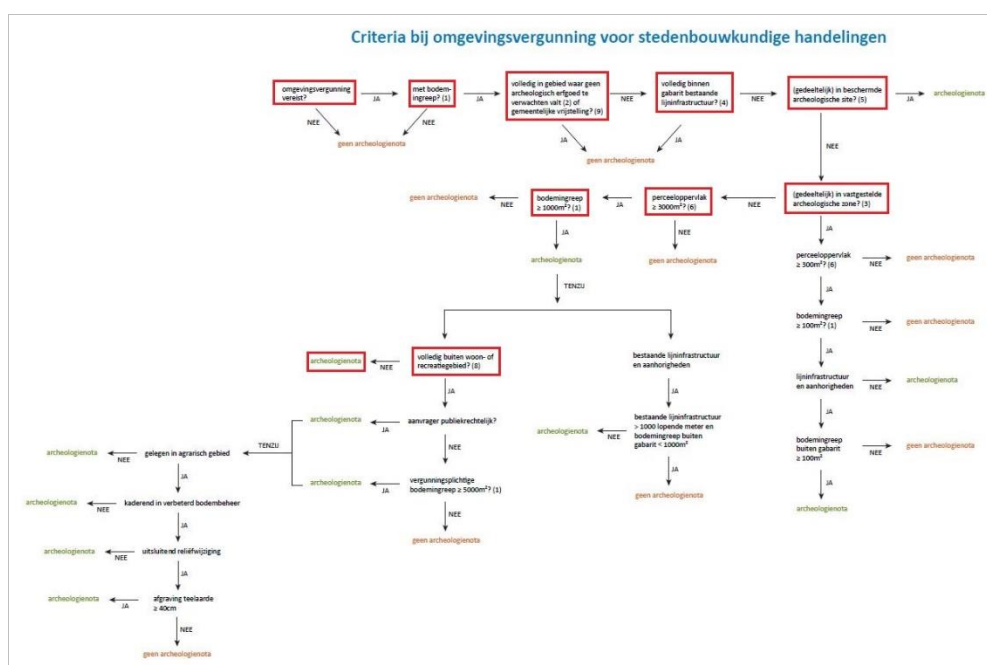
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

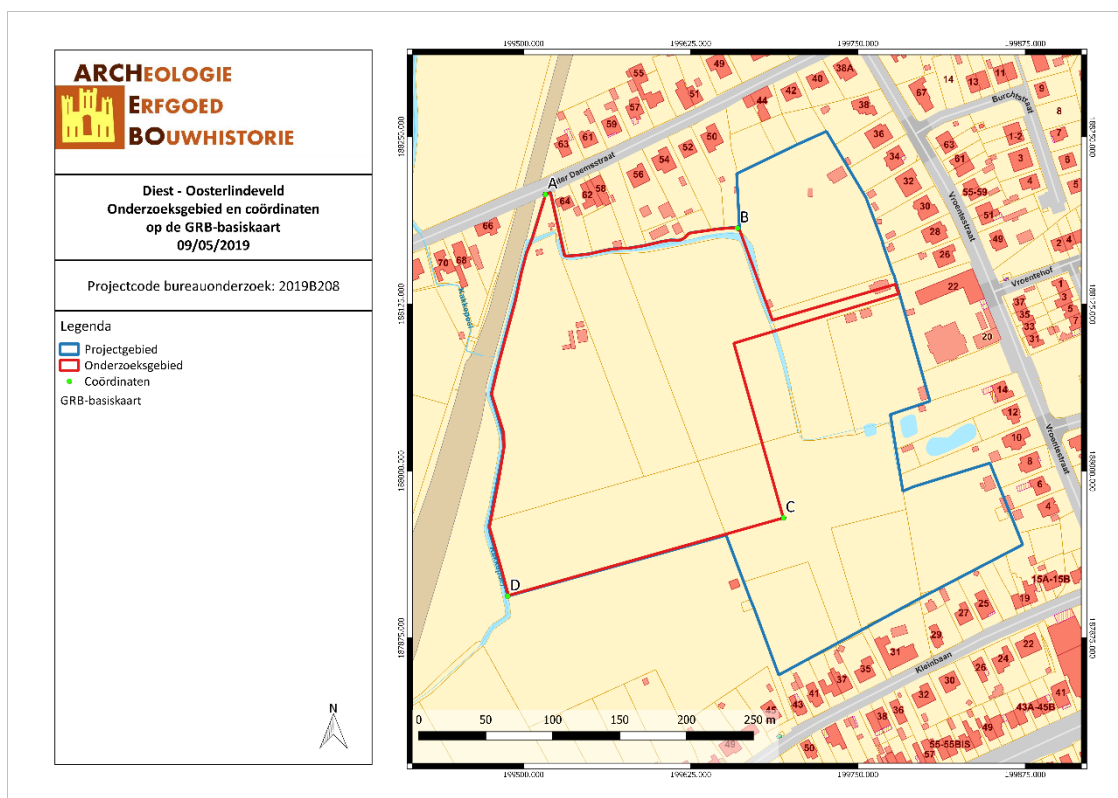
1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de stad Diest een archeologienota opgemaakt voor het terrein gelegen tussen de Pater Daemsstraat, de Vroentestraat en de Kleinbaan in Schaffen, een deelgemeente van Diest (Vlaams-Brabant). Het oostelijk deel van het projectgebied zal in een latere fase ontwikkeld worden, waardoor we in deze archeologienota zullen werken met een onderzoeks- en projectgebied. Het oostelijk deel van het projectgebied vormt dan ook geen onderdeel van de huidige archeologienota. Op het onderzoeksgebied zal door de opdrachtgever de bebouwing gesloopt worden en zullen de bomen gerooid worden die in de weg staan voor het realiseren van de centrale verbindingssas, de parking, de voetbalvelden en de paardrijdpistes. Vervolgens zal een drainage aangelegd worden en zal het terrein genivelleerd worden. Tenslotte zullen een parking, een verbindingssas tussen deze parking en de bestaande basisschool en twee wadi's aangelegd worden, zal de bestaande gracht verlegd worden, zullen bomenrijen aangeplant worden en zullen de terreinen voor de voetbal- en ruitersclub ingezaaid worden. Het totale projectgebied is ca. 91 989,868 m² groot, het onderzoeksgebied is ca. 46 736,87 m² groot.

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in april – mei 2019 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersonen bij de opdrachtgever, de stad Diest, waren mevr. Jennifer Cools en dhr. Olivier Buyckx. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

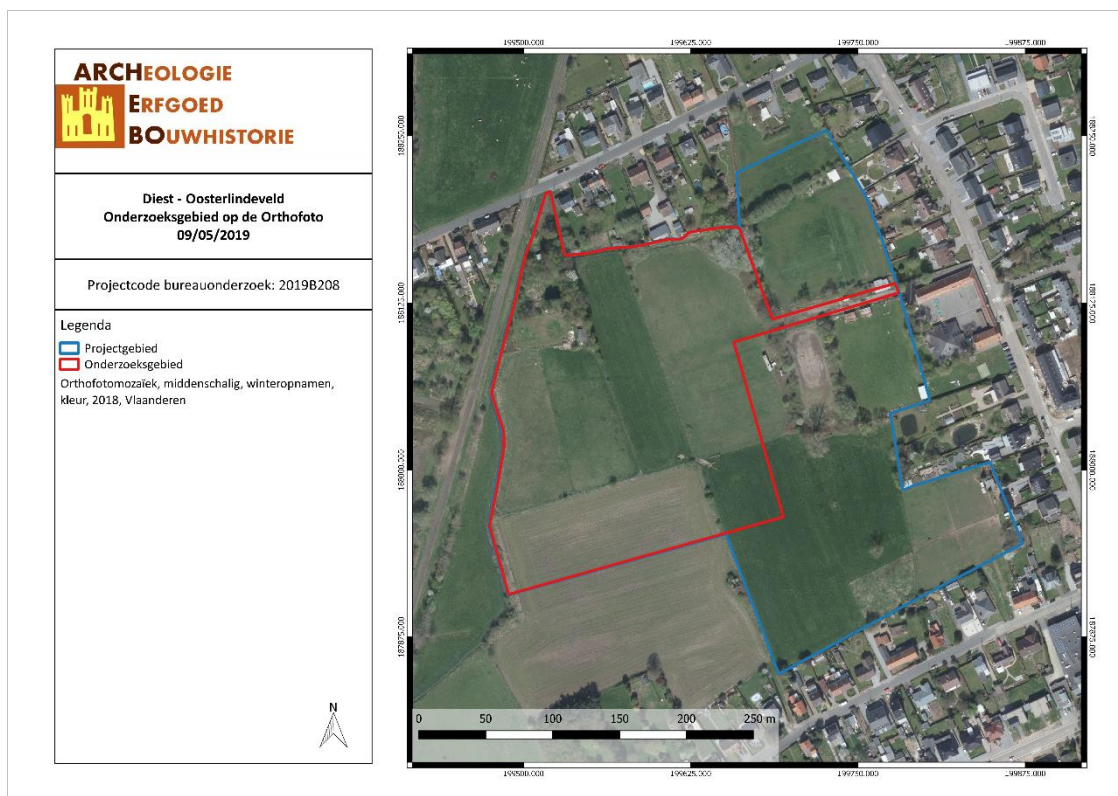
Administratieve fiche			
Naam site:	Diest - Oosterlindeveld		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Vlaams-Brabant, Diest, deelgemeente Schaffen, tussen Pater Daemsstraat, Vroentestraat en Kleinbaan		
Kadaster:	Diest, afdeling 5 (Schaffen), sectie O, perceelnummers 241C (deel), 248H2 (deel), 254F (deel), 255A (deel), 255G, 255H, 227H (deel)		
Coördinaten:	A	X	199516.416
		Y	188206.930
	B	X	199659.979
		Y	188181.671
	C	X	199694.272
		Y	187964.909
	D	X	199488.165
		Y	187906.350
Opdrachtgever:	Stad Diest Grote Markt 3290 Diest		
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba		
	Merelnest 5		
	3470 Kortenaken		
Projectcode bureauonderzoek:	2019B208		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	De stad Diest		
Grootte projectgebied:	Ca. 91 989,868 m ²		
Grootte onderzoeksgebied:	Ca. 46 736,87 m ²		
Uitvoeringsperiode:	April – mei 2019		
Reden van de ingreep	Slopen huidige bebouwing, rooien bomen, nivelleren van het terrein, aanleg drainage, parking, verbindingssas en wadi's, aanplanten bomen, gracht verleggen		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, slopen, stedenbouwkundig, Schaffen, nivelleren, drainage		

De onderstaande GRB-kadasterkaart, de Orthofoto en het Gewestplan tonen het onderzoeksgebied op de meest recente stadskaarten en luchtfoto's.

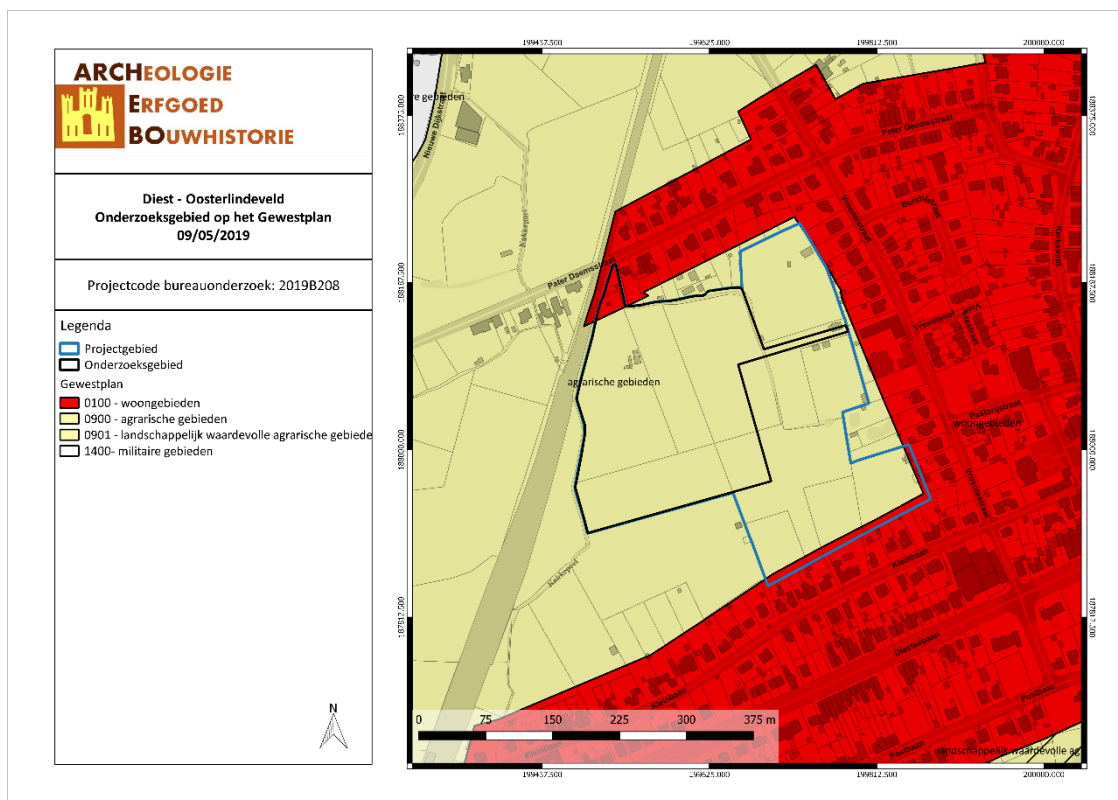
DIOO/19/05/09/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Gewestplan (Geopunt, 2019)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Er dient akte genomen te worden van deze archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien moet deze bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Het betreft een uitgesteld onderzoek aangezien de bestaande bebouwing in eerste instantie gesloopt moet worden vooraleer archeologisch onderzoek mogelijk is. De sloop (werken aan de fundamenteën, onder het maaiveld) van de aanwezige bebouwing mag enkel uitgevoerd worden onder begeleiding van een erkend archeoloog. De aanwezige bomen dienen eveneens eerst gekapt te worden tot aan het maaiveld. Stronken mogen pas verwijderd worden na of in functie van het archeologisch onderzoek.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

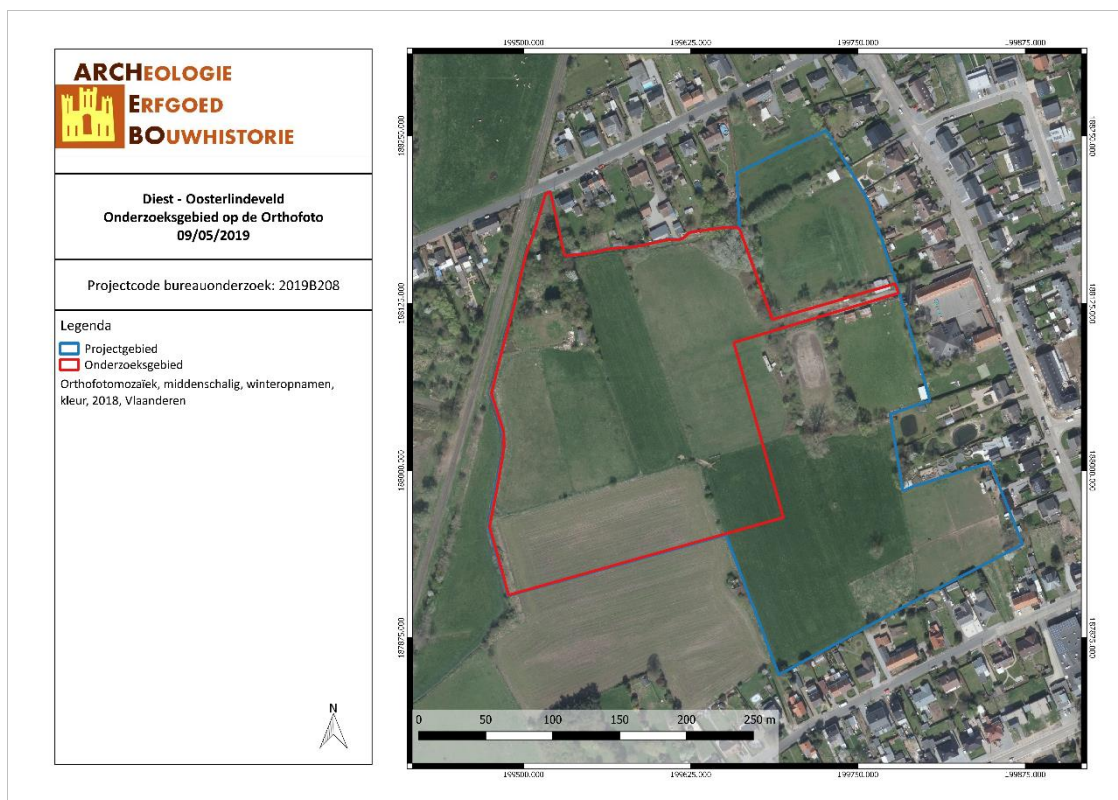
2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het onderzoeksgebied ligt tussen de Pater Daemsstraat, de Vroentestraat en de Kleinbaan in Schaffen, een deelgemeente van Diest (Vlaams-Brabant). Het onderzoeksgebied bestaat grotendeels uit akker- en weiland. Verspreid over het terrein staan er enkele gebouwen (schuren/stallen/afdaken) en bomen (Berk, Linde, Eik). Het merendeel van de bomen staat in het noordwesten en -oosten van het terrein. Langs de westelijke grens van het terrein stroomt de Kakkepoel, die aftakt in een gracht die over een NW-ZO as over het terrein loopt. Volgens het gewestplan ligt het onderzoeksgebied grotendeels binnen 'Agrarische gebieden', het meest noordwestelijk deel wordt gekarteerd als 'Woongebieden'.

Figuur 5: Bestaande toestand (Hosbur bvba, 2019)

DIOO/19/05/09/4 - Digitale aanmaak

Figuur 6: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)

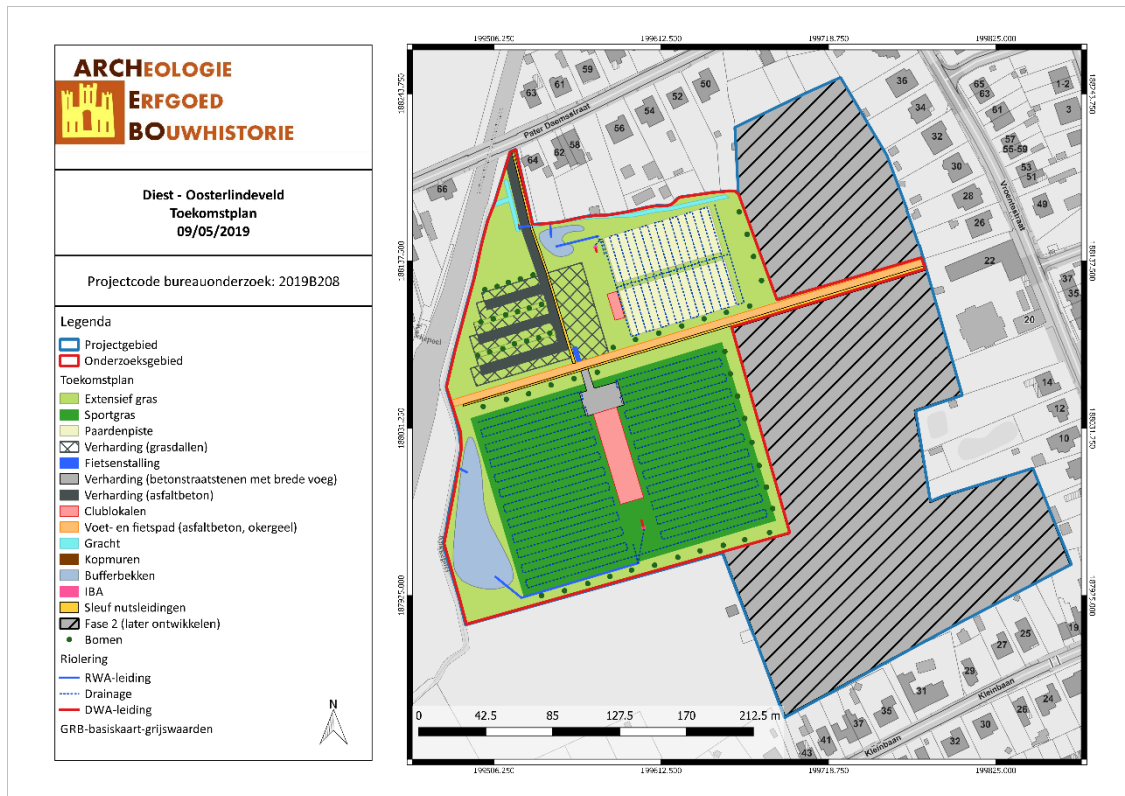
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het oostelijk deel van het projectgebied zal in een latere fase ontwikkeld worden, waardoor we in deze archeologienota zullen werken met een onderzoeks- en projectgebied. Het oostelijk deel van het projectgebied vormt dan ook geen onderdeel van de huidige archeologienota. Op het onderzoeksgebied zullen door de opdrachtgever de bebouwing gesloopt worden en de bomen gerooid worden die in de weg staan voor het realiseren van de centrale verbindingssas, de parking, de voetbalvelden en de paardrijdpistes. Het terrein zal genivelleerd worden en ter hoogte van de toekomstige voetbalvelden en paardrijdpistes zal een drainage aangelegd worden. De zone voor de voetbal- en ruitersclub zullen ingezaaid worden. Het effectief aanleggen van de voetbalvelden, paardrijdpistes en de bijhorende clublokalen wordt eveneens niet opgenomen in de huidige omgevingsaanvraag. De opbouw van het voetbalveld en de paardrijdpiste is wel reeds gekend. Onder het voetbalveld en de paardrijdpiste zal een drainagesysteem aangelegd worden met PVC-buizen (diameter 80mm) die omhuld worden met gewassen grofzand. Bij het voetbalveld zal deze laag bedekt worden door 6cm gewassen grof zand, een 15cm dikke sporttechnische laag en een toplaag van 5cm (sportgras). Bij de paardrijdpiste zal de drainage bedekt worden door 3cm gewassen grof zand, 5cm lava, 2cm grof zand, 15cm fijn zand en een toplaag van geotexsnipers (ingefreesd, gerotoregd en aangewalsd). In het noordwesten van het onderzoeksgebied, vertrekkend van de Pater Daemsstraat, zal een verharde oprit aangelegd worden die leidt naar een parking met 111 parkeerplaatsen en een fietsenstalling (20 plaatsen). De parking en fietsenstalling zal opgebouwd zijn uit een onderfundering (10cm), 25cm steenslagfundering, een bed van steenslag, kleikorrels en fijne groencompost (5cm) en tenslotte bestrating van grasbetontegels (10cm). De oprit/toegangsweg zal opgebouwd zijn uit 10 cm onderfundering, 25 cm steenslagfundering, 6cm onderlaag van asfaltbeton en 4cm toplaag asfaltbeton. Voor de aanleg van de toegangsweg zal de aanwezige gracht plaatselijk verlegd worden en via een leiding onder de nieuwe weg lopen. Net ten zuiden van de parking en fietsenstalling zal een verbindingssas aangelegd worden tussen de parking en de bestaande basisschool, ten oosten van het onderzoeksgebied. Naast deze weg zal een sleuf voor nutsvoorzieningen aangelegd worden die ca. 2m diep zal zitten. De verbindingsweg zal enkel

toegankelijk zijn voor fietsers en voetganger en zal opgebouwd zijn uit 10 cm onderfundering, 25 cm steenslagfundering, 6cm onderlaag asfaltbeton en 4cm toplaag asfaltbeton (okergeel). Ten zuiden van de verbindingsweg zal reeds een verharding aangelegd worden die zal leiden naar de voetbalkantine en -velden, die zal bestaan uit 10cm onderfundering, 30cm steenslagfundering, 4cm legbed van steenslag en een toplaag van betonstraatstenen (300x100x100) met brede voeg. De holtes worden opgevuld met een homogeen mengsel van gebroken geëxpandeerde kleikorrel, fijn groencompost, gewassen rivierzand en meststof. De boordstenen en kantstroken tussen de wegen en verhardingen zullen telkens op 15cm schraalbeton aangelegd worden. Ten noorden en ten zuidwesten van de parking zullen twee wadi's aangelegd worden om de plaatselijke infiltratie te vergroten. Tenslotte zullen op het terrein bomenrijen aangeplant worden. Het totale projectgebied is ca. 91 989,868 m² groot, het onderzoeksgebied is ca. 46 736,87 m² groot.

Figuur 7: Toekomstplan (Hosbur bvba, 2019)

DIOO/19/05/09/5 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

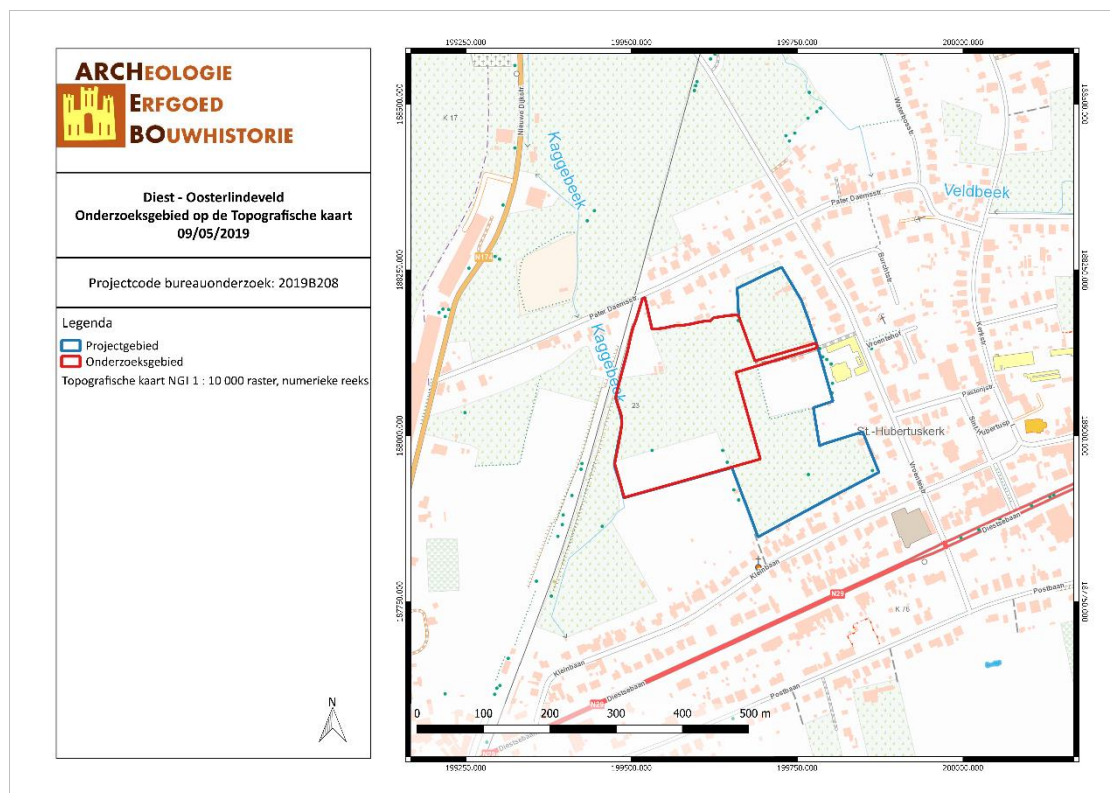
De gebruikte kaarten werden in georeferencierte vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

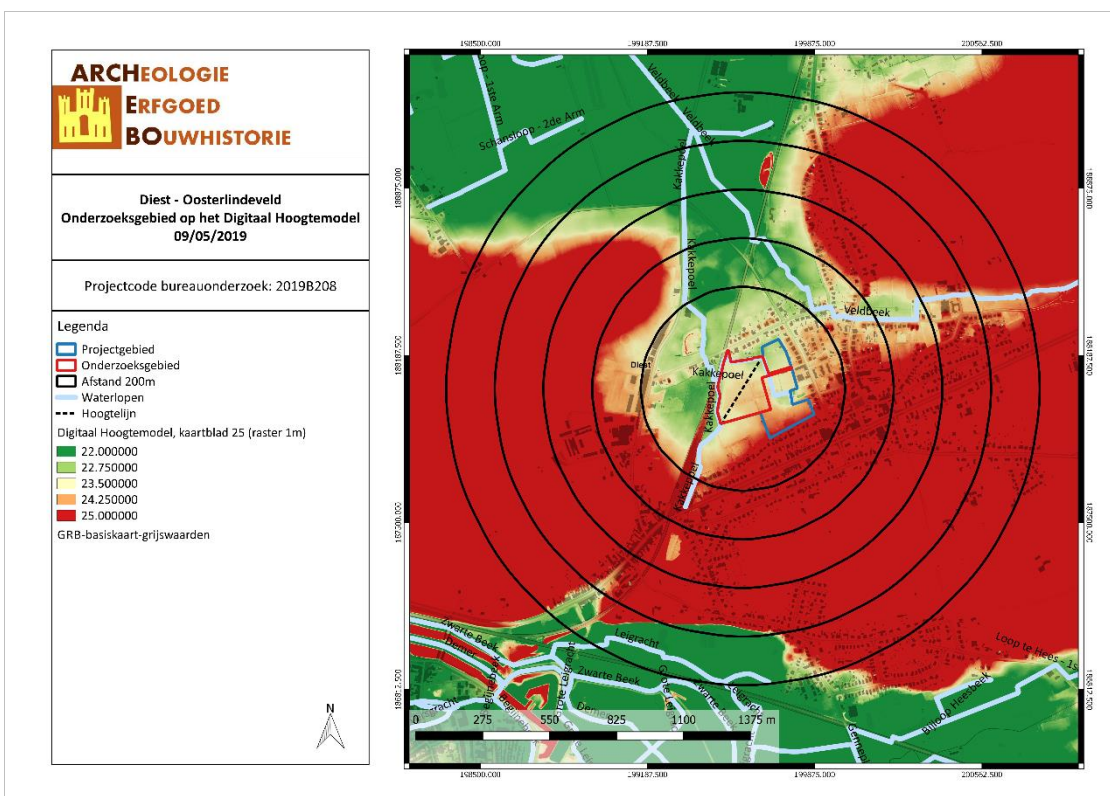
Het onderzoeksgebied ligt tussen de Pater Daemsstraat, de Vroentestraat en de Kleinbaan in Schaffen, een deelgemeente van Diest, een stad en gemeente gelegen in de Belgische provincie Vlaams-Brabant. De gemeente Diest bestaat uit zes deelgemeenten, namelijk Diest zelf, Deurne, Schaffen, Webbekom, Kaggevinne en Molenstede. Ze wordt begrensd door de gemeenten Scherpenheuvel-Zichem, Tessenderlo, Beringen, Lummen, Halen en Bekkevoort. De gemeente Diest ligt in het noordoosten van de provincie Vlaams-Brabant en grenst in het oosten aan de provincie Limburg. Daarnaast ligt de gemeente ook op de grens tussen het Hageland en de Kempen. Het onderzoeksgebied ligt op een zuidzuidoost-gerichte helling aan de Veldbeekvallei. De Veldbeek stroomt tussen ca. 200 en 1000m ten noordoosten van het onderzoeksgebied, langs de westelijke grens en door het noorden en oosten van het terrein loopt de Kakkepoel. Het onderzoeksgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 22,5 en 24 meter boven de zeespiegel. Kadastraal ligt het terrein in Diest, afdeling 5 (Schaffen), sectie O, perceelnummers 241C (deel), 248H2 (deel), 254F (deel), 255A (deel), 255G, 255H, 227H (deel).

Gezien de topografische ligging op een zuidzuidoost-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Bijkomstig ligt het onderzoeksgebied in een gradiëntzone van een natte vallei naar een droog plateau. Dergelijke plaatsen zijn ideaal voor tijdelijke steentijdkampementen.

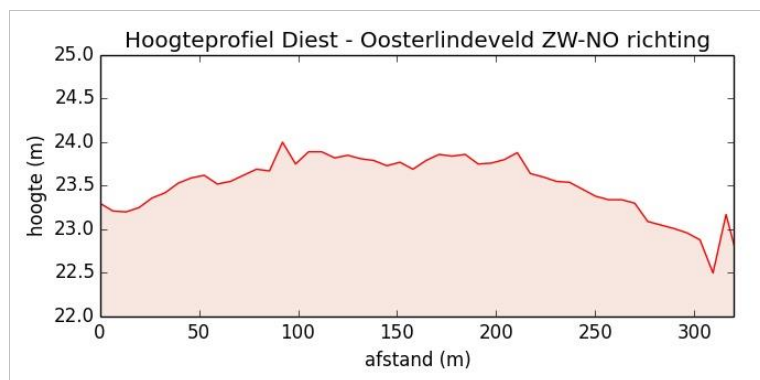
DIOO/19/05/09/6 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/7 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)

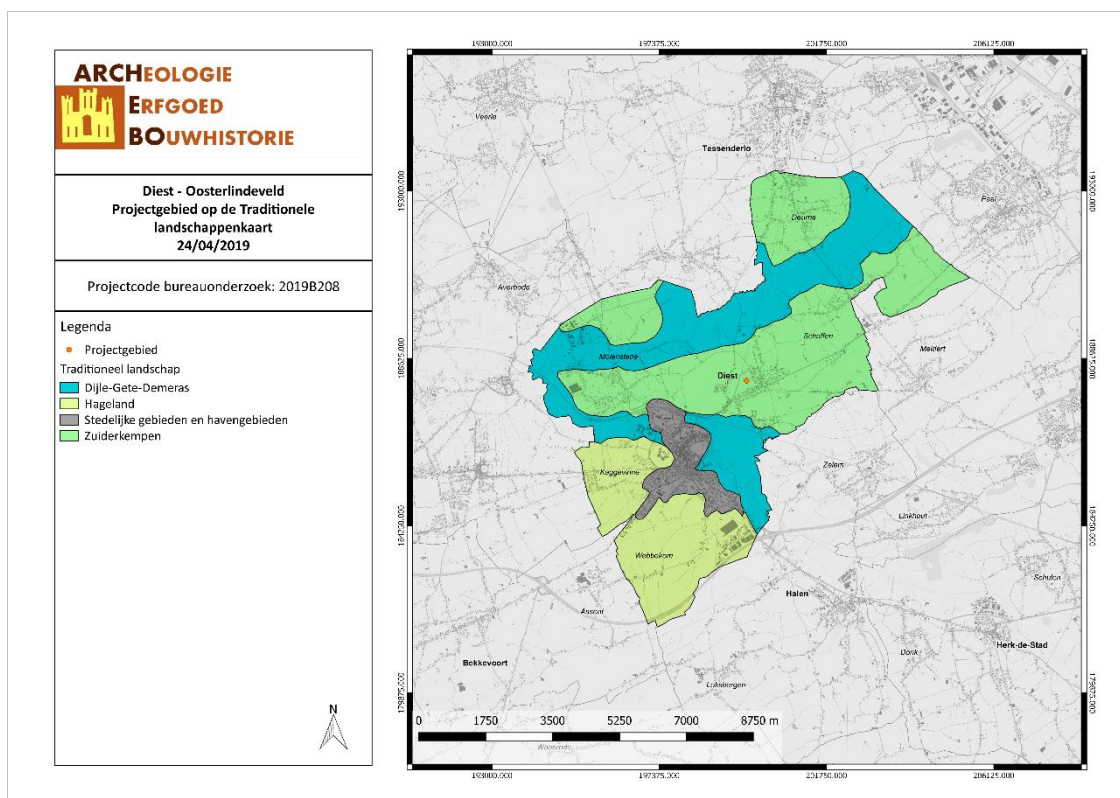

Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in Z-N richting (Geopunt, 2019)

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het onderzoeksgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als Zuiderkempen. De gemeente Diest wordt in het noorden en centrum gekarteerd als Zuiderkempen en Dijle-Gete-Demeras, het zuiden wordt gekarteerd als Stedelijke gebieden en havengebieden en Hageland.

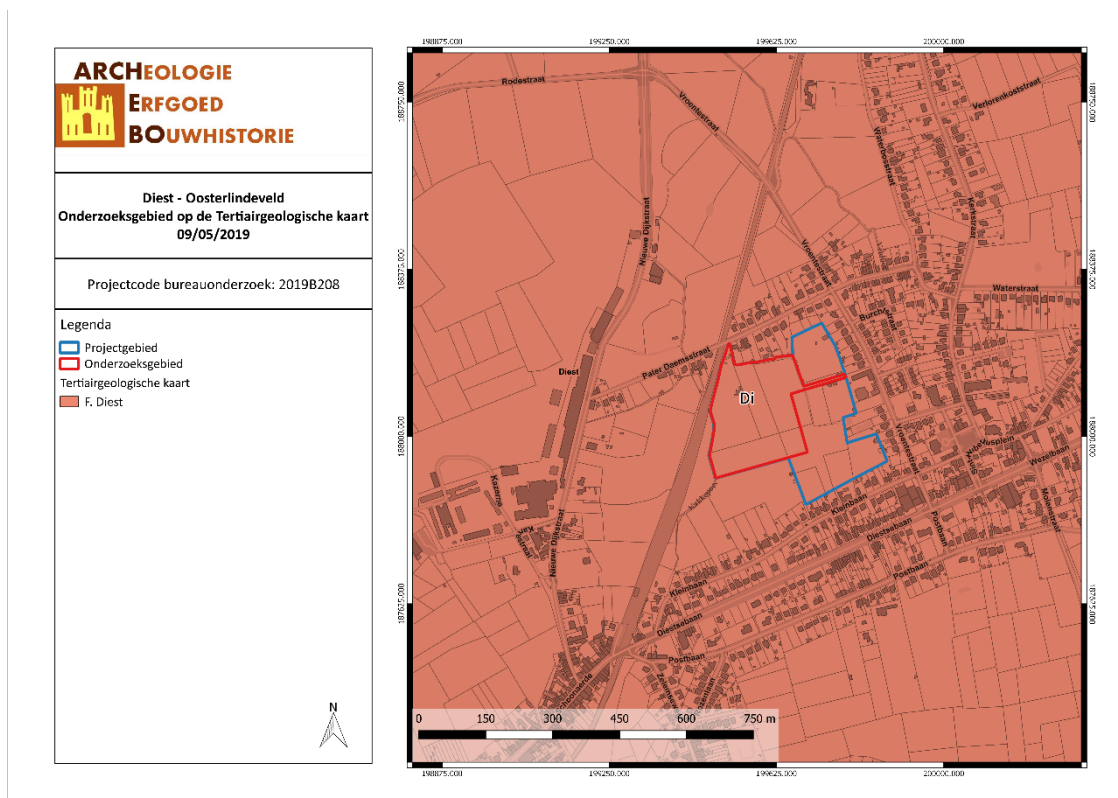

DIOO/19/04/24/8 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Diest aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2019)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksgebied zich binnen de Formatie van Diest. Deze formatie bestaat uit groen tot bruin zand, is heterogeen en glauconietrijk en heeft meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, een schuine gelaagdheid en klei- en micarrijke horizonten.¹

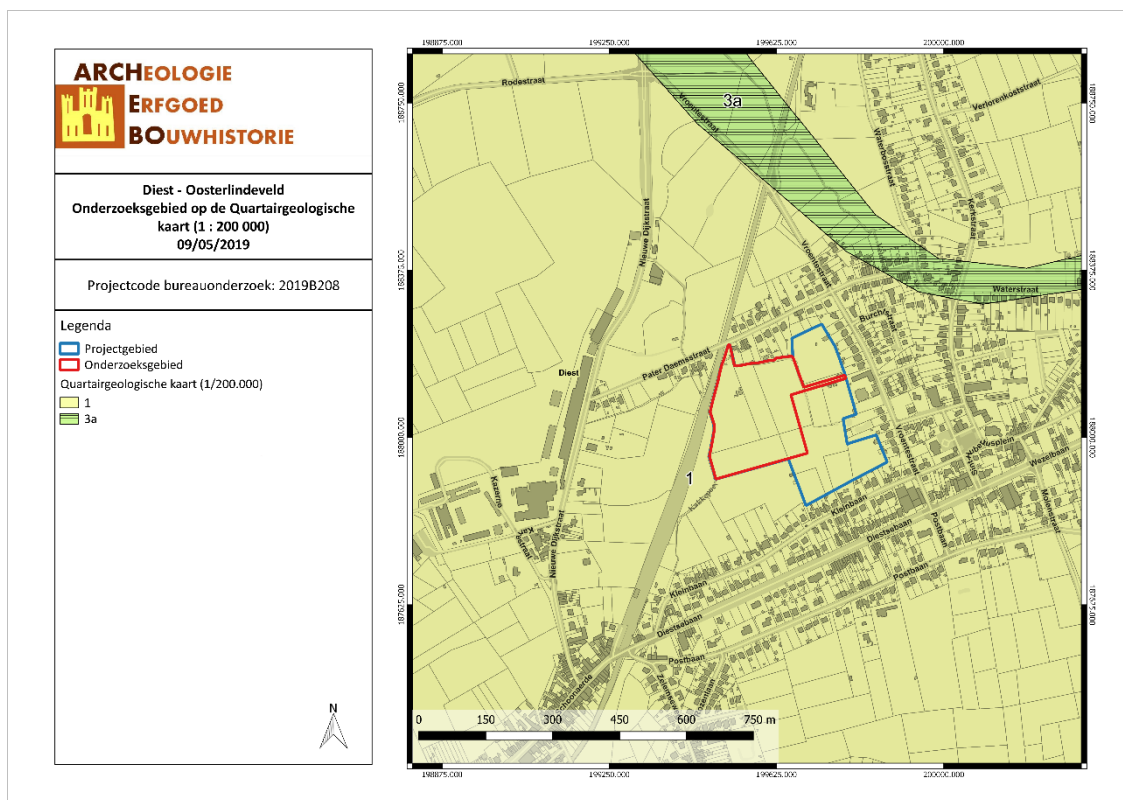
DIOO/19/05/09/9 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2019)

3.1.2.3 Quartair

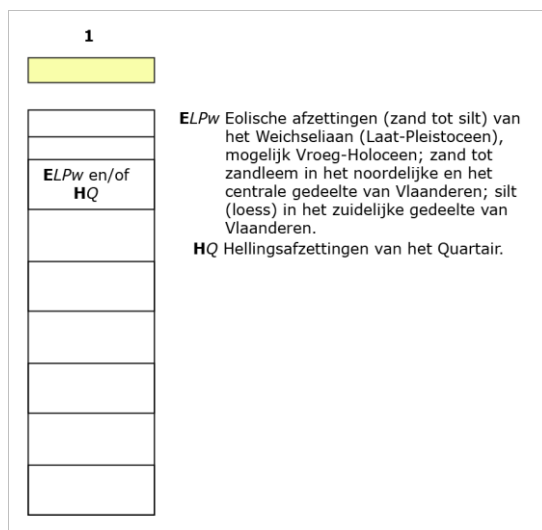
Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich volledig binnen type 1. Dit type bestaat uit eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. In het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen komt zand tot zandleem voor, in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen komt silt (loess) voor. Naast deze eolische afzettingen kunnen er (ook) hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig zijn.

¹ Pieter Laga, Stephen Louwye, en Stéphane Geets, *Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)*, Geologica Belgica 4, 2001, 144.

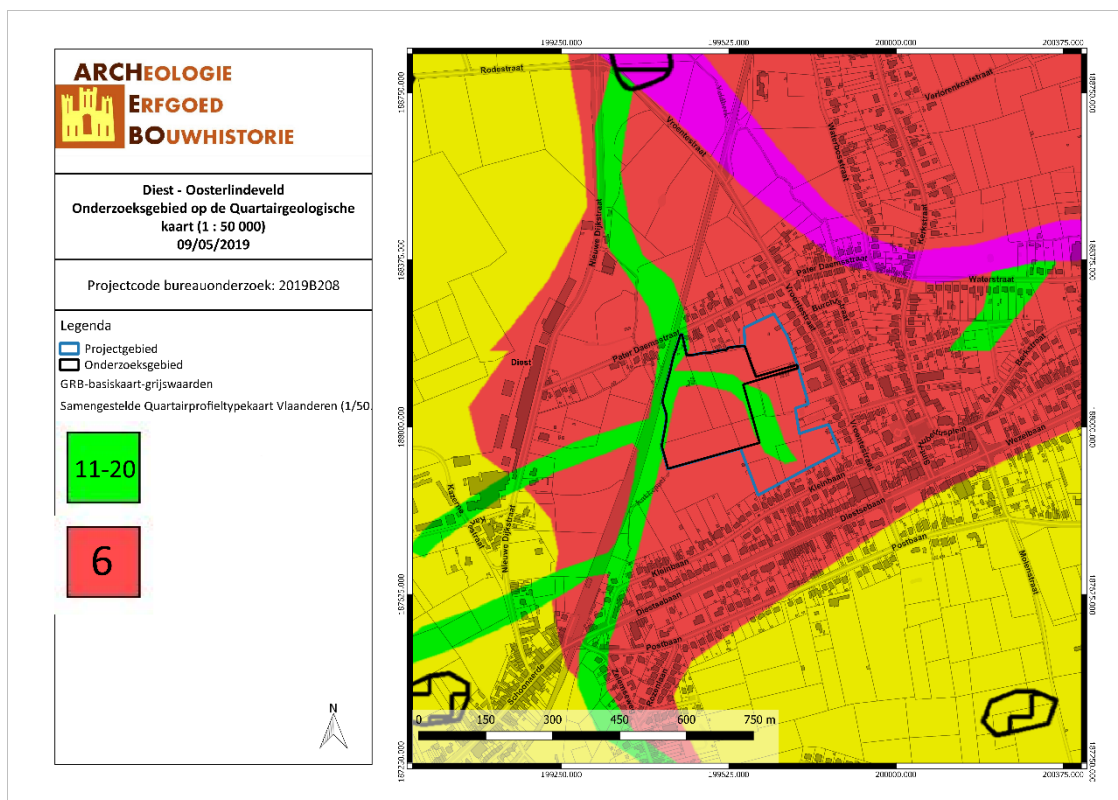
DIOO/19/05/09/10 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2019)

Figuur 15: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016)

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) kent het onderzoeksgebied grotendeels type 6 (roodbruin), ongeveer ter hoogte van de Kakkepoel wordt het terrein gekarteerd als type 11-20 (groen). Type 6 bestaat uit lemig zand, opgebouwd uit een afwisseling van dunne laagjes zand (Formatie van Wildert) en leem (Brabant leem) met een groter aandeel van zand. Type 11-20 bestaat uit een laag opgebouwd uit omliggend substraat die bedekt wordt door een laag colluvium.

DIOO/19/05/09/11 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2019)

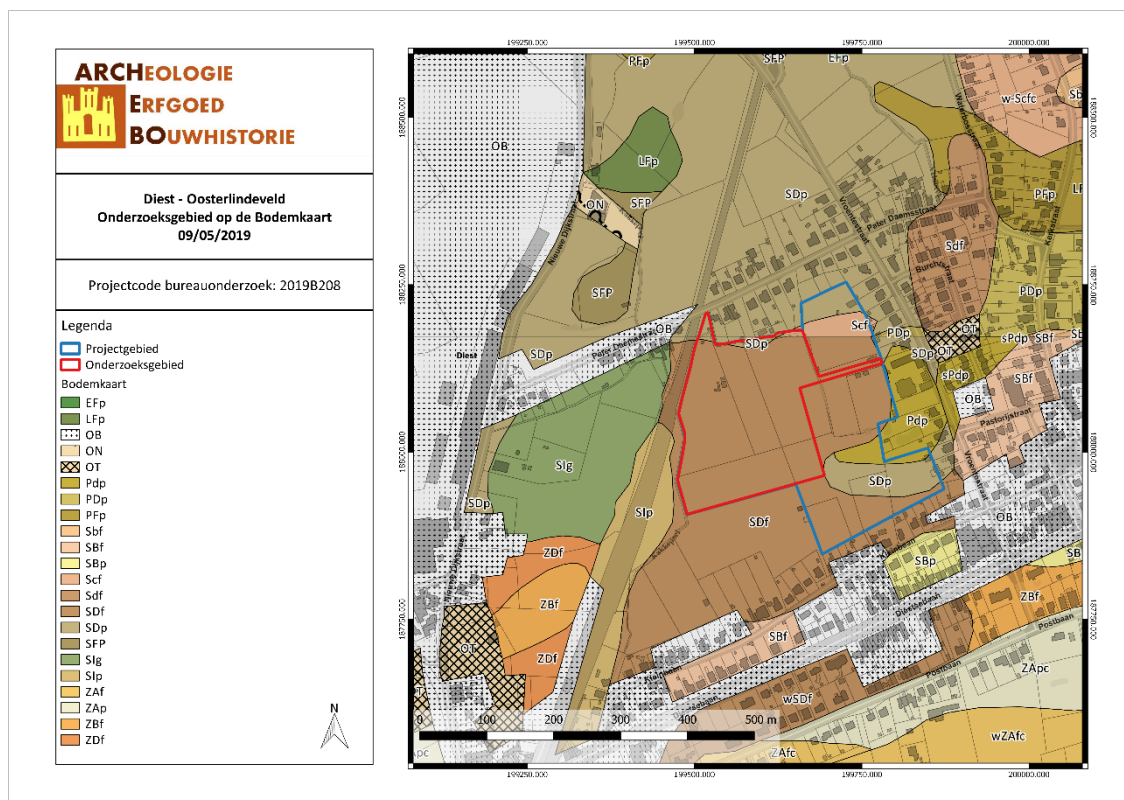
3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het onderzoeksgebied grotendeels gekarteerd als Sdf, het meest noordelijke deel van het terrein wordt gekarteerd als SDp en Scf. Het complex Sdf bestaat uit matig droge of matig natte lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Het verschijnt zeer lokaal. De humeuze bovengrond is goed ontwikkeld.² Het complex SDp bestaat uit matig droge en matig natte lemige zandgronden zonder profielontwikkeling.³ Scf-bodems bestaan uit matig droge lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont. Het is een Podzol met een grijze of bruin-grijze humeuze bovengrond, die 20-30 cm dik is. De uitlogingshorizont is geheel of gedeeltelijk verwerkt in de bovengrond. Onder de bovengrond zit in de verbrokkelde, sterk gevlekte textuur B een Podzol B accumulatie. Daaronder komt een Tertiair glauconiethoudend kleisubstraat voor. Rood- of bruinachtige roestvlekken verschijnen tussen 60 en 90 cm diepte.⁴

² E Van Ranst en C Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 145, 210.

³ Van Ranst en Sys, 144, 210, 254.

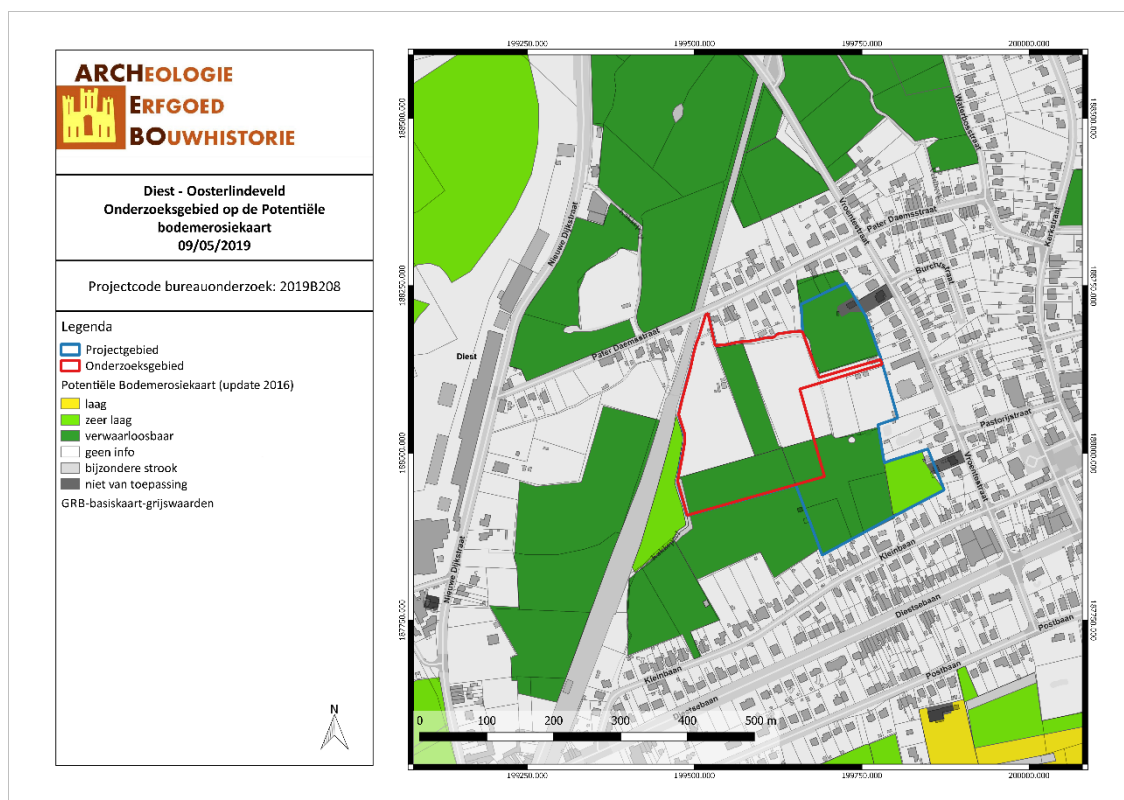
⁴ Van Ranst en Sys, 142, 209, 253, 317.

DIOO/19/05/09/12 - Digitale aanmaak

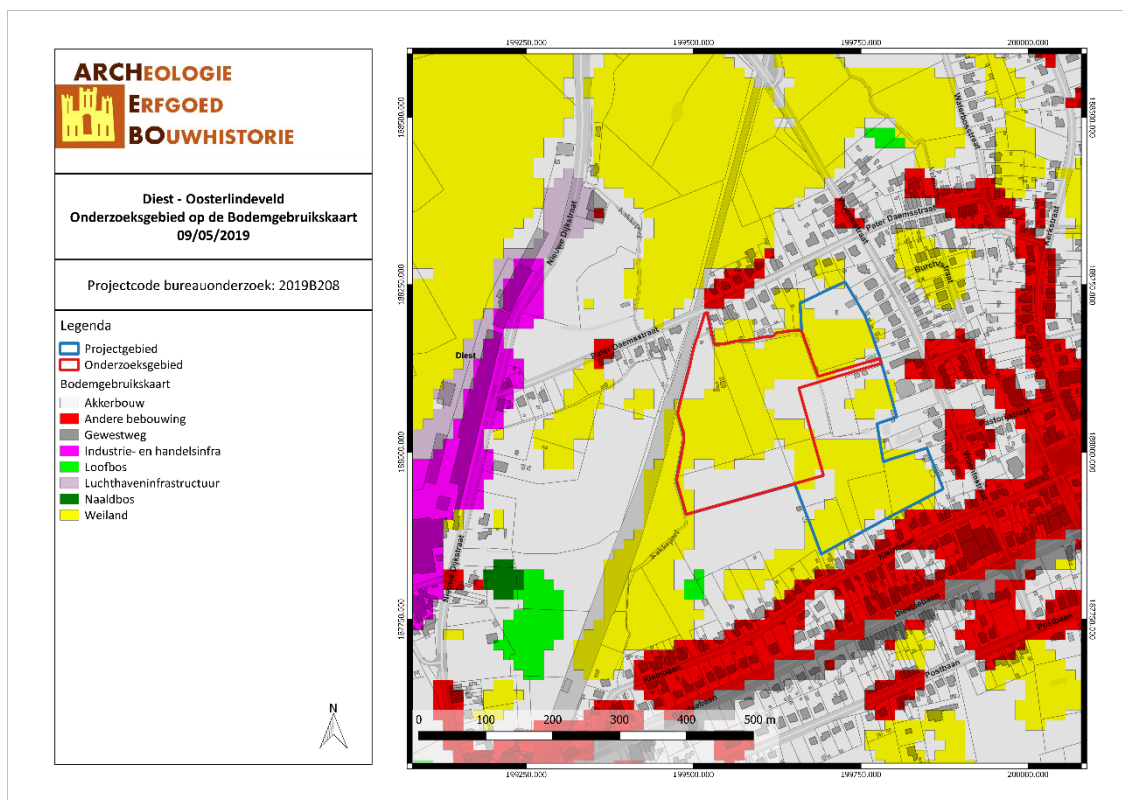
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2019)

Op de Potentiële bodemerosiekaart wordt het onderzoeksgebied ofwel gekarteerd als 'verwaarloosbaar', ofwel is er geen informatie beschikbaar o.v.v. de potentiële bodemerosie. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het onderzoeksgebied binnen 'Weiland' en 'Akkerbouw'.

DIOO/19/05/09/13 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/14 - Digitale aanmaak

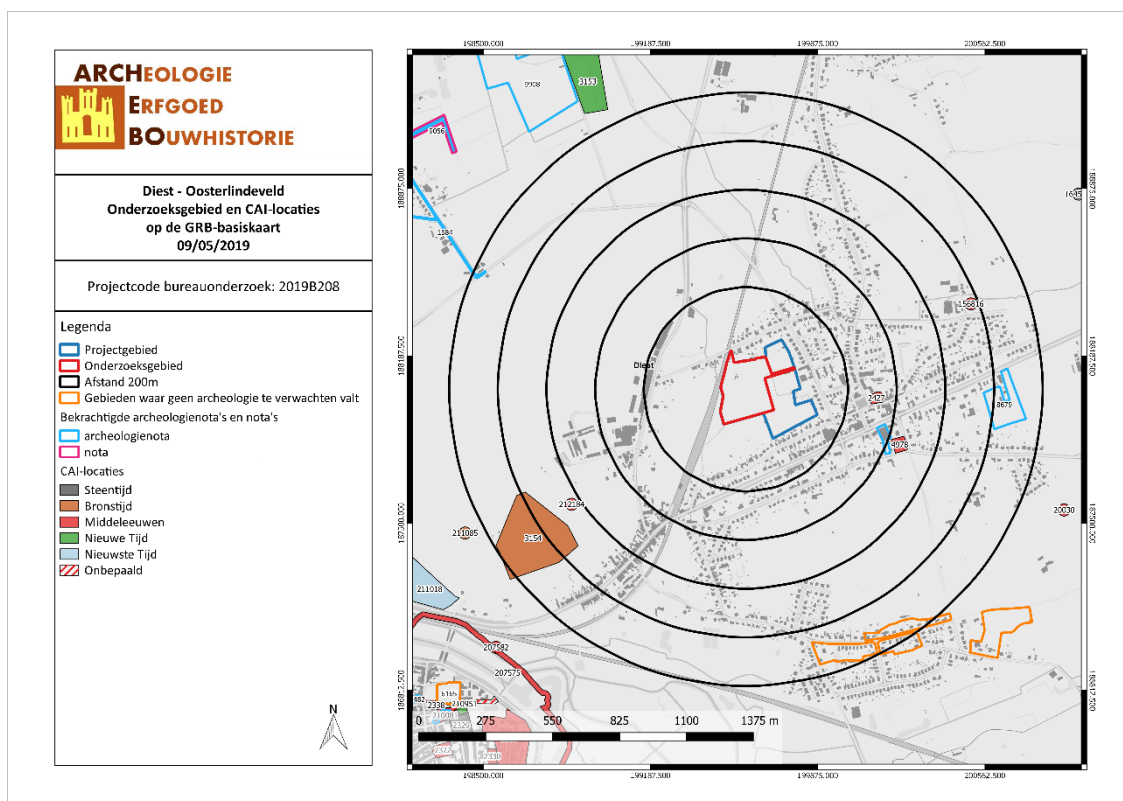
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het onderzoeksgebied volgens de bodemgebruikskaat (Geopunt, 2019)

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het onderzoeksgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de ruime omgeving. Tussen ca. 700m en 1000m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied zijn ongeveer 200 urnen uit de Late Bronstijd aangetroffen (CAI 3154). De urnen zijn gevuld met crematieresten. Soms had een urne een bijpotje. De meeste urnen waren versierd. Daarnaast werden op deze locatie ook twee lanspunten met korte, brede punt en wat bronzen voorwerpen, waaronder een fibula en een plaat aangetroffen. Het is niet geweten of het over vlakgraven, grafheuvels of randstructuren gaat, de juiste vondstomstandigheden zijn niet gekend. De andere vondsten in de directe en ruimere omgeving rond het onderzoeksgebied dateren allen uit de Late Middeleeuwen. Ca. 300m ten oosten van het terrein staat de Sint-Hubertuskerk (CAI 2427), ca. 450m ten zuidoosten van het onderzoeksgebied zijn sporen van een tweede kerk aangetroffen (CAI 4978) en ca. 750m ten noordoosten en 650m ten zuidwesten van het terrein zijn respectievelijk een zilveren denier van Hendrik van Gelder (CAI 156816) en een zilveren denier Hendrik II Leuven 1235-1245 (CAI 212184) gevonden tijdens metaaldetectie. In de ruime omgeving van maximum 1000 meter bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder meer:

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
156816	Zilveren denier	Middeleeuwen
4978	Kerk	Middeleeuwen
3154	Urnen	Bronstijd
2427	Sint-Hubertuskerk	Middeleeuwen
212184	Zilveren denier	Middeleeuwen

DIOO/19/05/09/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2019)

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

In december 2017 heeft dhr. Frederik Roelens een archeologienota opgesteld voor een projectgebied aan de Diestsebaan in Schaffen, Diest (ID 6188), ca. 400m ten oosten van het huidig onderzoeksgebied. De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek. Vanaf 1959 is het projectgebied bebouwd en de bebouwing breidde verder uit in de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw. De toekomstige werkzaamheden zullen samenvallen met de contouren van de huidige bebouwing. De diepte van het archeologisch niveau was niet gekend, maar er was wel een lage archeologische verwachting voor het terrein. Gezien deze lage verwachting en de beperkte oppervlakte van de toekomstige ingreep (700m² binnen reeds verstoorde grond), werd afgezien van verder vervolgonderzoek.⁵

In 2018 heeft HAAST bvba een archeologienota geschreven voor een projectgebied ter hoogte van het Deggersveld aan de Wezelbaan in Diest (ID 8679), tussen ca. 750 en 900m ten oosten van het huidig onderzoeksgebied. De archeologienota werd opgesteld n.a.v. een verkavelingsaanvraag (50 kavels, 21 voor vrijstaande woningen en 29 voor geschakelde woningen) en de aanleg van een wegenis, rioleringsstelsel en van bufferbekkens. Uit het bureauonderzoek bleek dat de kans op het aantreffen van Steentijdsites als matig ingeschat kon worden, voor sporen uit de Metaaltijden tot en met de Middeleeuwen werd de kans vrij hoog ingeschat. Voor latere perioden (Nieuwe Tijd tot heden) werd de kans als zeer laag ingeschat, aangezien uit cartografische bronnen bleek dat het terrein van de tweede helft van de 18de eeuw in gebruik was als akkerland en/of weide. HAAST bvba adviseerde een landschappelijk booronderzoek uit te voeren. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek, kan het landschappelijk booronderzoek gevolgd worden door een verkennend archeologisch booronderzoek, eventueel gevolgd door een waarderend archeologisch booronderzoek en/of onmiddellijk gevolgd door een plangebieddekkend proefsleuvenonderzoek. Indien tijdens dit proefsleuvenonderzoek voldoende aanwijzingen worden aangetroffen voor een archeologisch interessante site die kennisvermeerdering kan opleveren, dan zal een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving uitgevoerd worden.⁶

In de periode november – december 2016 heeft ABO nv een archeologienota opgesteld voor een projectgebied ter hoogte van de Klappijstraat en Rodestraat in Diest (ID 1684), vanaf ca. 1000m ten noordwesten van het huidig onderzoeksgebied. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het terrein een archeologisch potentieel heeft, vanaf de Steentijd tot heden. Op de Ferrariskaart is reeds een weg zichtbaar die grotendeels dezelfde ligging heeft als het huidige tracé. Ter hoogte van het wegtracé is de bodem diep verstoord door infrastructuurwerken en de geplande werken zullen in sleuven van 1m-2m uitgevoerd worden. De extra verstoring van de bodem bij het wegtracé zal bijgevolg minimaal zijn en de kans op kennisvermeerdering zal zeer klein zijn. Hetzelfde geldt voor de herprofilering van de grachten. De werfzones en het terrein voor grondverbetering worden eveneens vrijgegeven, aangezien hier slechts tot 30cm diepte verstoord zal worden en het archeologisch niveau zich dieper bevindt. Voor de buffergracht en bijhorende werfzone wordt wel een vervolgonderzoek in de vorm van landschappelijk bodemonderzoek d.m.v. boringen geadviseerd. Afhankelijk van het resultaat van deze boringen wordt het onderzoek gevolgd door verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefputtenonderzoek in functie van steentijdartefacten-sites, proefsleuven en een opgraving.⁷

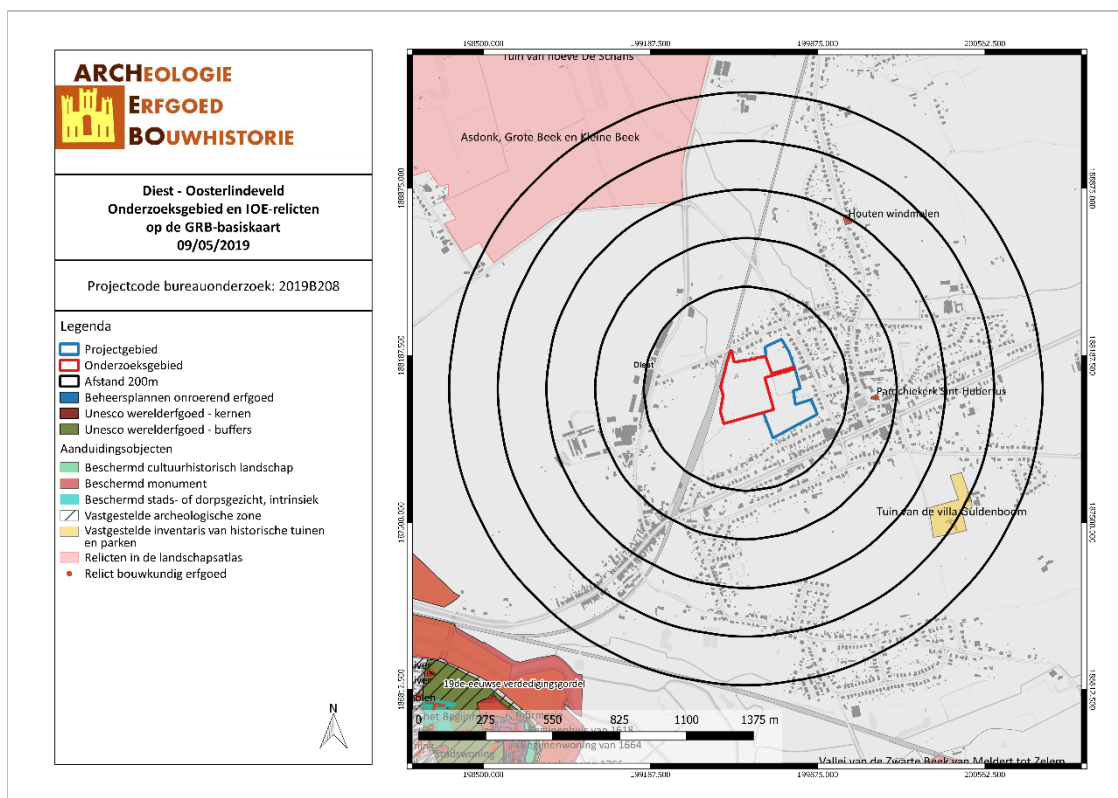
⁵ Frederik Roelens, "Diestsebaan, Schaffen - Realisatie assistentiewoningen. Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)", Verslag van Resultaten, december 2017, 30–33.

⁶ Rik van de Konijnenburg, "Archeologienota met uitgesteld onderzoek Diest (Schaffen), Wezelbaan - Deggerspark", Verslag van Resultaten (Bree: HAAST bvba, 2018), 7, 21–23.

⁷ Anouk Van der Kelen, Veerle Caelen, en Melissa Lamberts, "Archeologische evaluatie van het Bodemarchief in Diest (Vlaams-Brabant), Omgeving Klappijstraat en Rodestraat (DST3028)", Verslag van Resultaten (Gent: ABO nv, december 2016), 61-62; Anouk Van der Kelen, Veerle Caelen, en Melissa Lamberts, "Archeologische evaluatie van het Bodemarchief in Diest (Vlaams-Brabant), Omgeving Klappijstraat en Rodestraat (DST3028)", Programma van Maatregelen (Gent: ABO nv, december 2016).

3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.⁸ Binnen het onderzoeksgebied bevinden zich geen vastgestelde en/of beschermde erfgoedobjecten.

DIOO/19/05/09/16 - Digitale aanmaak

Figuur 21: Kaart met situering van het onderzoeksgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2019)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Diest werd voor het eerst vermeld in 900 als Dioste. Andere varianten voor de plaatsnaam zijn Diste, Disthe, Dist, de Disten, Dieste, Dest, Dyeste, Dysta en Dyst. De stad wordt ook Oranjestad genoemd, door haar historische band met het Huis Oranje-Nassau.

Binnen het Karolingische Rijk was Diest een graafschap. Door haar gunstige ligging langs de handelsweg Brugge-Keulen en aan de rivier de Demer kende de stad haar opkomst. In 1229 kreeg ze bijgevolg haar stadsrechten van hertog Hendrik I van Brabant. In 1365 werd de eerste stadsomwalling opgetrokken met acht poorten. De stad zelf had een dertigtal straten.

Door de aanwezigheid van de landbouwmarkt en de graan- en veemarkten, die druk bezocht werden, en voornamelijk door de lakennijverheid en lakenhandel kenden de inwoners van Diest in de loop van de 14de en 15de eeuw een grote welvaart.

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Inventaris Onroerend Erfgoed", geraadpleegd 17 januari 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

In de 15de eeuw behoorde Diest toe aan Maria van Loon-Heinsberg, een nakomeling van de graven van Loon. In 1440 trouwde zij met Jan IV van Nassau, waardoor Diest opgenomen werd binnen het graafschap Nassau-Dillenburg. In 1499 kwam de stad door een ruil in het bezit van Engelbrecht II, graaf van Nassau. René van Chalon, een opvolger van Engelbrecht II, droeg eveneens de titel Prins van Oranje, waardoor Diest in het bezit kwam van het Huis Oranje-Nassau. Door de ligging van Diest nabij de Demer, op de grens tussen het hertogdom Brabant en het prinsbisdom Luik en door haar connectie met Oranje-Nassau, was de stad vaak het slachtoffer van belegeringen, plunderingen en verwoesting. In 1572 werd Diest tijdens de tweede invasie van Willem van Oranje door hem ingenomen, maar binnen datzelfde jaar kwam de stad weer in handen van Don Frederik. In 1635 werd de stad door zowel de Republiek der Verenigde Nederlanden als Frankrijk bezet, met als doel de Zuidelijke Nederlanden onderling te verdeling. Dit mislukte echter. Tussen 1701 en 1705 werd Diest bezet door Franse, Staatse en Spaanse troepen. Tussen 1713 en 1790 bevond Diest zich onder het bewind van Oostenrijk. De stad herstelde zich en er werd weer volop handel gedreven. De Habsburgse monarchie werd echter niet graag gezien, waardoor velen Frankrijk in 1792 als bevrijder zagen. Door hun harde repressie van het katholicisme, het invoeren van de conscriptie en door het afschaffen van het Ancien Regime, brak in 1798 de Boerenkrijg uit. Gedurende vier dagen bezette een boerenleger de stad, die omsingeld werd door Franse troepen. Een groot deel van het boerenleger wist te ontsnappen, de stad zelf werd voor de zoveelste keer geplunderd. In 1795 werden de Zuidelijke Nederlanden, waartoe Diest behoorde, aangehecht aan Frankrijk.

Tussen 1815 en 1830 volgde de Nederlandse periode en in 1835 werd een citadel met omwalling met gracht, twaalf fronten en het Leopoldfort opgetrokken, ter bescherming tegen Holland. Het tracé van deze omwalling is nog herkenbaar in de huidige ringlanen en zichtbaar bij de bewaarde 'Halve Maan'. Deze omwalling en versterkingen waren reeds verouderd bij het uitbreken van WO I. Tijdens WO II werd een groot deel van de resterende wallen en versterkingen verder afgebroken. De Citadel werd tijdens de Tweede Wereldoorlog in gebruik genomen door de opleidingsschool van het NSKK (Nationalsozialistische Kraftfahrkorps, een paramilitaire vervoersorganisatie van de Nazipartij). De Citadel werd tussen 1953 en 2011 gebruikt door het Eeste Bataljon Parachutisten van het Belgische Leger.

In 1971 werd de gemeente Webbekom opgenomen binnen de gemeente Diest. Op 1 januari 1977 fuseerde Diest met Deurne, Kaggevinne, Molenstede en Schaffen, waardoor de huidige gemeente ontstond.⁹

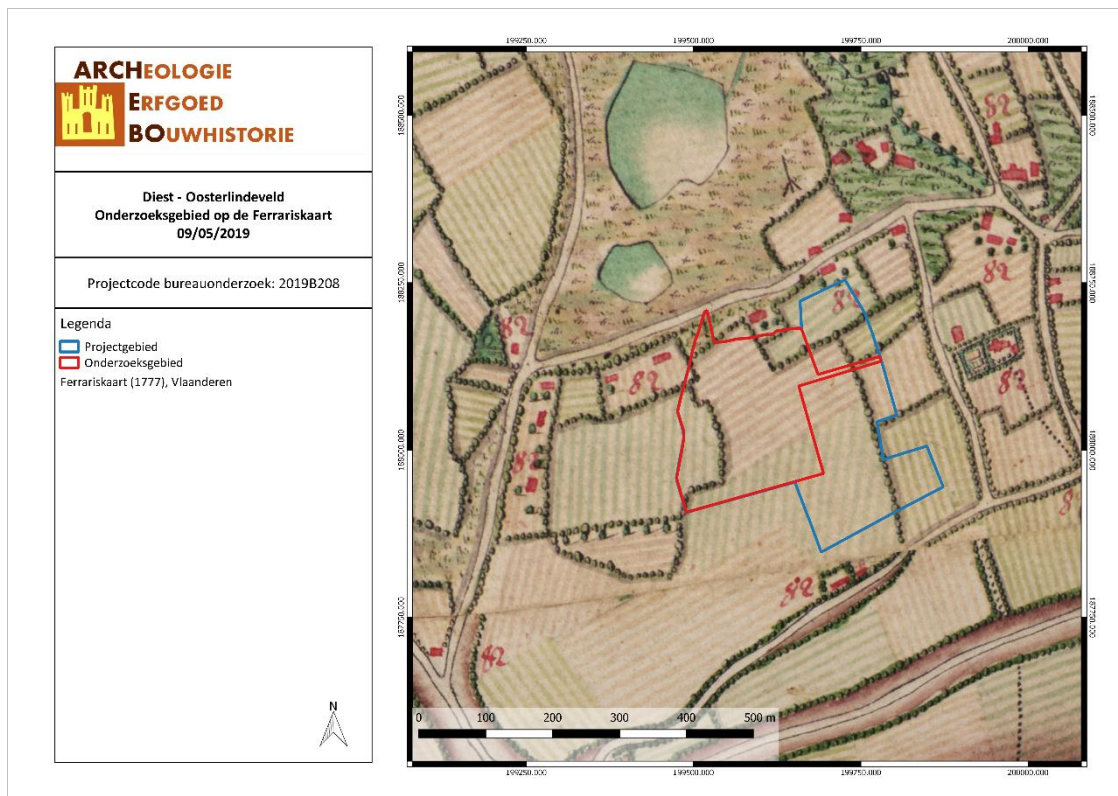
3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

⁹ "Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 270", geraadpleegd 12 april 2018, <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=270>; Agentschap Onroerend Erfgoed, "Diest", Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120463>; "Diest", in *Wikipedia*, geraadpleegd 12 april 2018, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Diest&oldid=50792530>.

Vooreerst worden enkele pre-19de -eeuwse cartografische bronnen behandeld zoals de Villaretkaart en de Ferrariskaart. De Villaretkaart (ca. 1745-48) is niet beschikbaar voor dit landsdeel. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het onderzoeksgebied rond 1777 grotendeels uit akkerland bestond, enkel het noordwesten bestond uit heide. De akkers en heide werden van elkaar gescheiden door hagen of bomenrijen. Het onderzoeksgebied is onbebouwd en er lopen geen grachten/rivieren door.

DIOO/19/05/09/17 - Digitale aanmaak

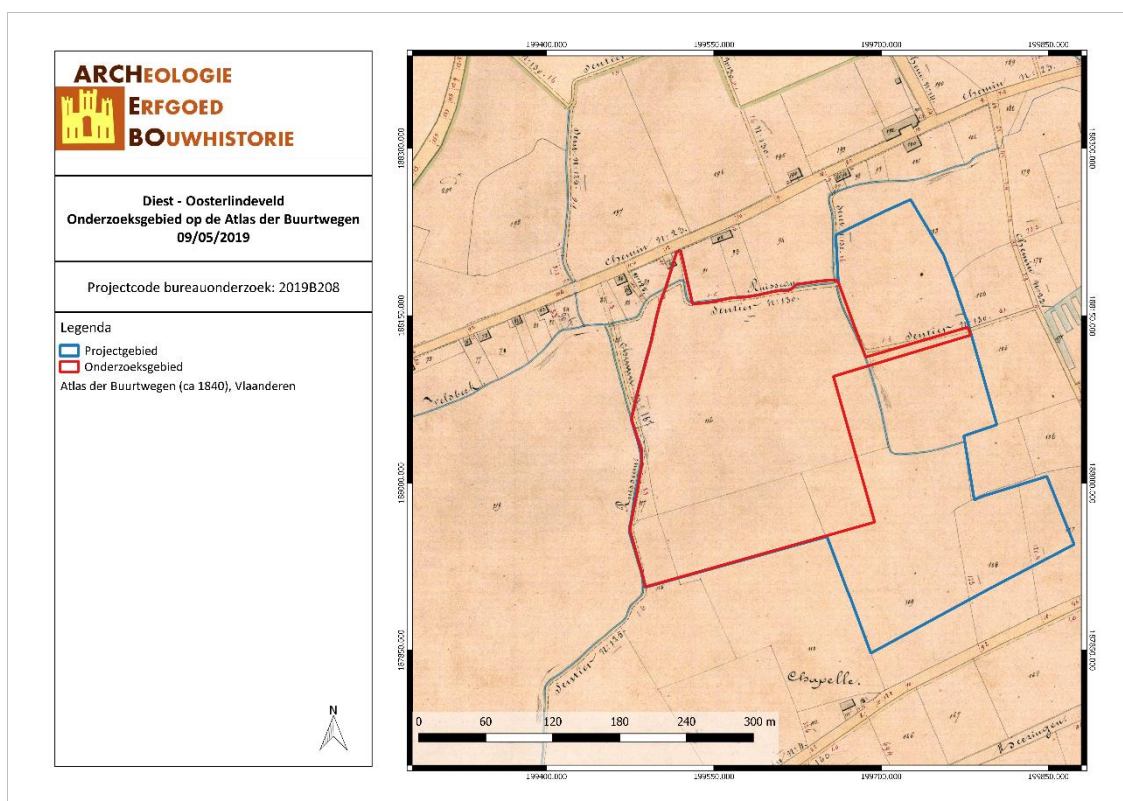
Figuur 22: Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (Geopunt, 2019)

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹⁰ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

Op de Atlas der Buurtwegen is in het noordwesten van het onderzoeksgebied een klein vierkant gebouw zichtbaar. Het terrein kruist met meerdere percelen en langs de westelijke grens lopen de weg *Chemin n° 167* en de voetweg *Sentier n: 125*, in het noorden van het terrein loopt de voetweg *Sentier n: 130*. Tenslotte stroomt door het onderzoeksgebied een aftakking van de Veldbeek, die aangeduid wordt als *Ruisseau* (kleine, ondiepe waterloop). Deze waterloop heeft grotendeels dezelfde bedding als de huidige Kakkepoel. Op de Vandermaelenkaart is het gebouw in het noordwesten van het terrein niet langer weergegeven, de (voet)wegen en waterloop zijn nog steeds zichtbaar. Het terrein is niet specifiek gekarteerd, waardoor geen uitspraak kan worden gedaan over het landgebruik in deze periode. Op de

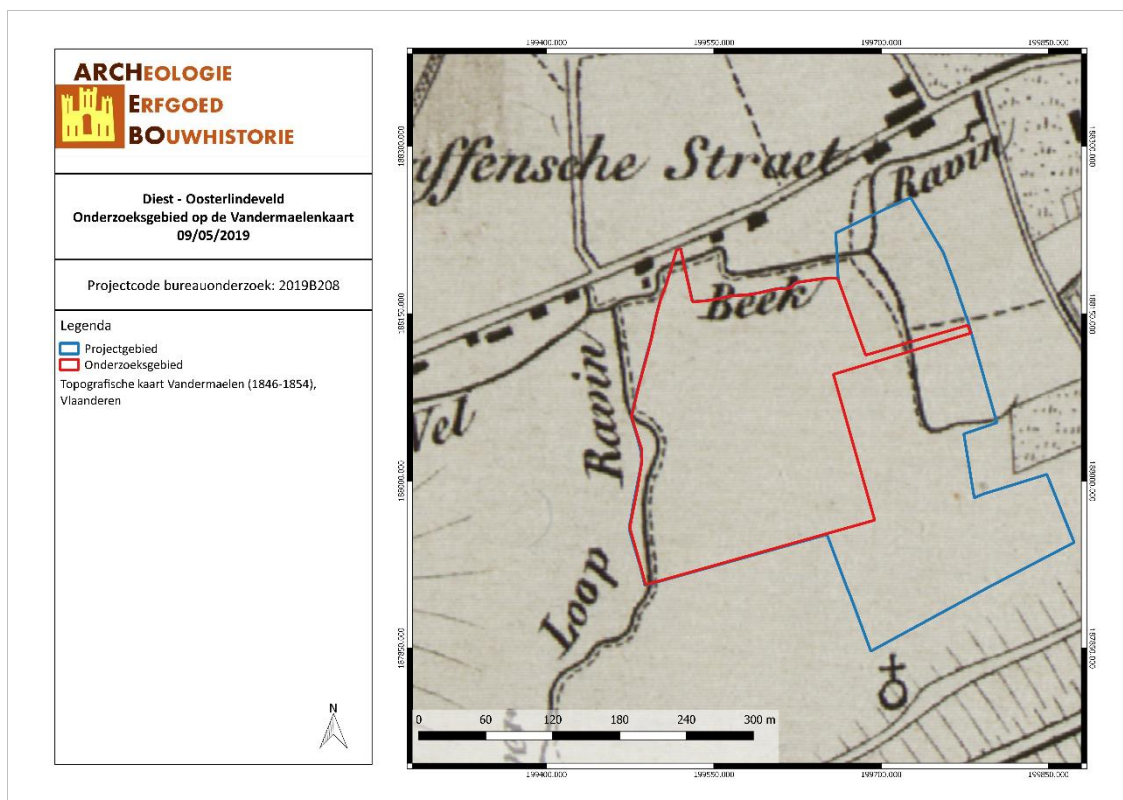
¹⁰ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

Popp-kaart wordt voor het eerst het Toponiem 'Oosterlinden veld' aangehaald. De kaart toont grotendeels dezelfde situatie als de andere 19de-eeuwse kaarten, alleen verschijnt op deze kaart een gebouw in het meest noordwestelijk punt van het onderzoeksgebied. Dit huis en de omliggende hof, aangeduid met de nummer 227b en 228a, waren in het bezit van de weduwe van Franciscus Rymen, een landbouwster uit Schaffen. Daarnaast kruist het onderzoeksgebied met de volgende percelen op de Popp-kaart: 241, aangeduid als land in het bezit van Josephus Brughmans, een rentenier uit Diest; 255a, aangeduid als land in het bezit van Joannes-Luciaen Brughmans, een dokter uit Diest; 255b, aangeduid als land in het bezit van de weduwe van Joannes-Ludovicus Troosters, een brouwster uit Diest; 254, aangeduid als land in het bezit van Carolus-Ludovicus Hermans, een rentenier uit Diest; 251, aangeduid als land in het bezit van Michael Theys, een koopman uit Diest en tenslotte 248, aangeduid als land in het bezit van Felix Fabry, een veearts uit Diest. De bebouwing is weer verdwenen op de topografische kaart van 1873. Deze moet dus op het terrein hebben gestaan tussen ca. 1854 en 1873 (wel zichtbaar op Popp-kaart (1842-1879), niet zichtbaar op Vandermaelenkaart (1846-1854) en topografische kaart van 1873). Rond 1873 is het project voor de aanleg van de spoorweg naar Mol aangevat (*Projet de Ch: de Fer de Moll*).

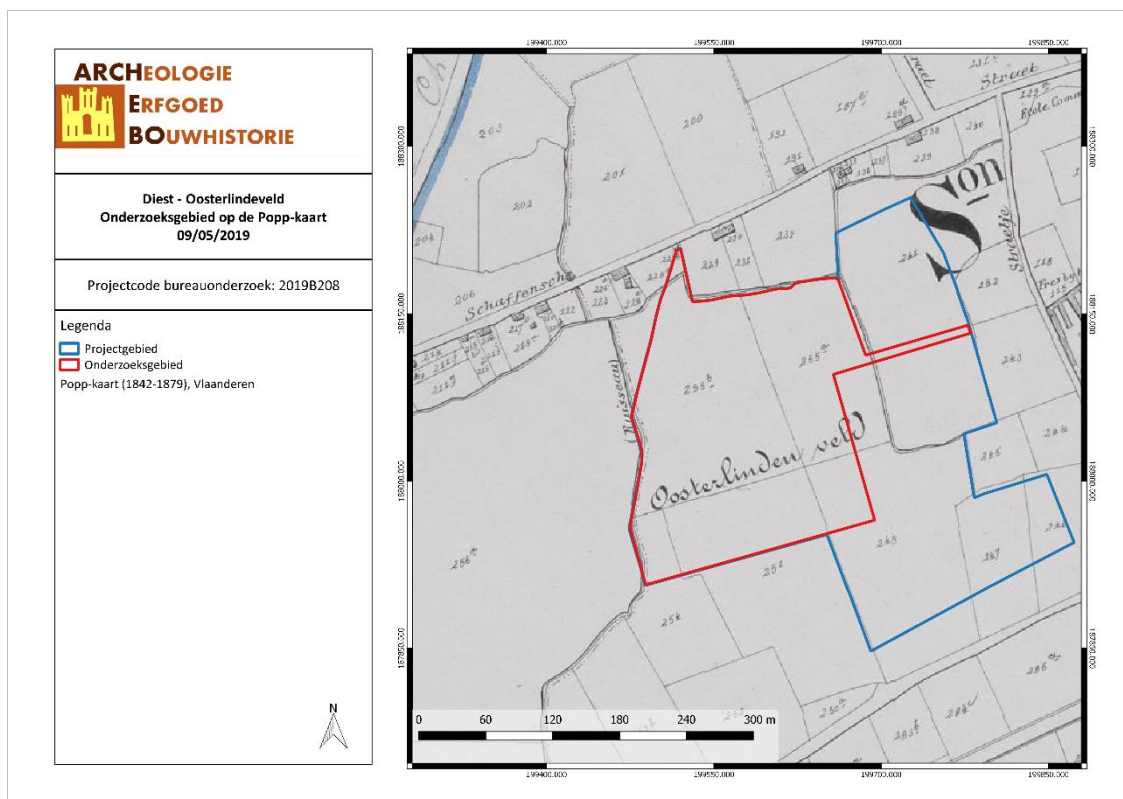
DIOO/19/05/09/18 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2019)

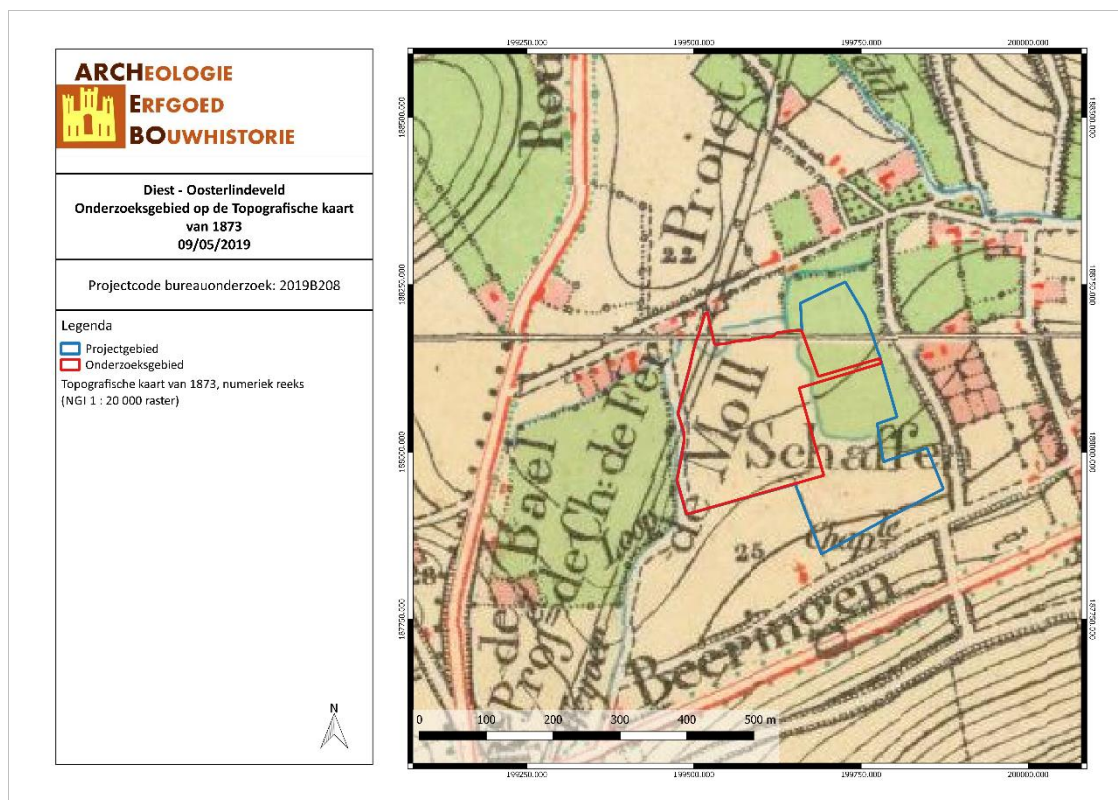
DIOO/19/05/09/19 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/20 - Digitale aanmaak

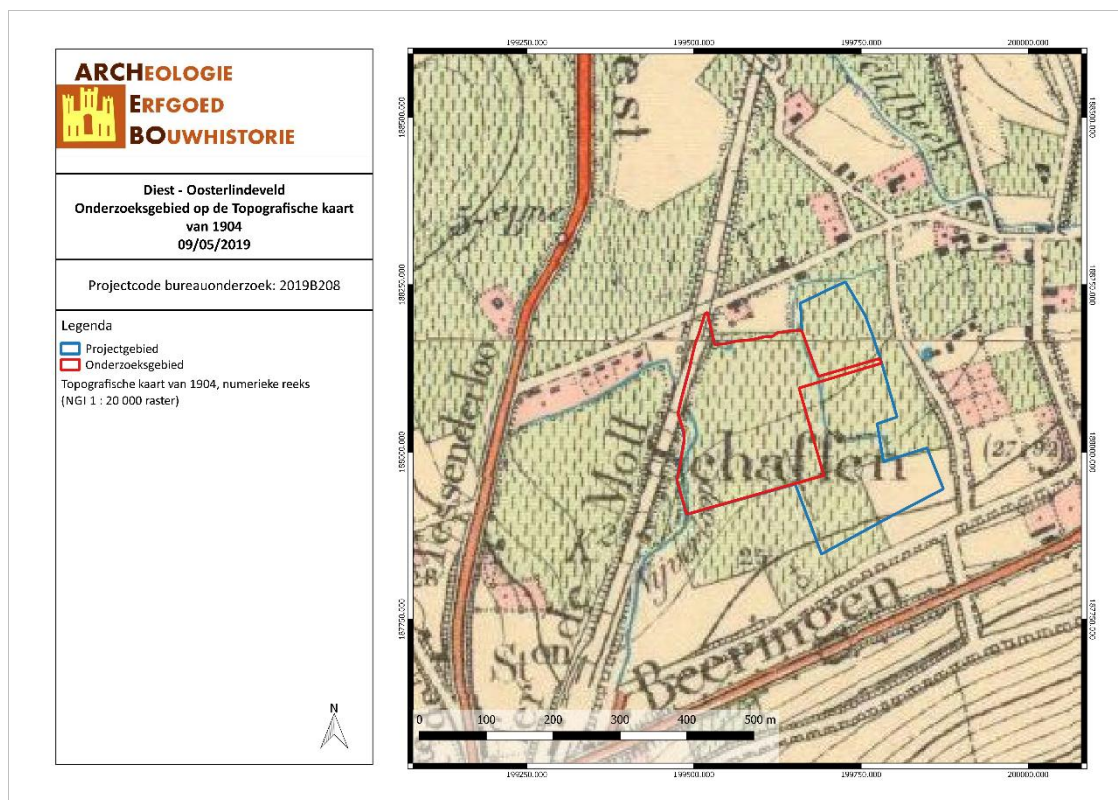
Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2019)

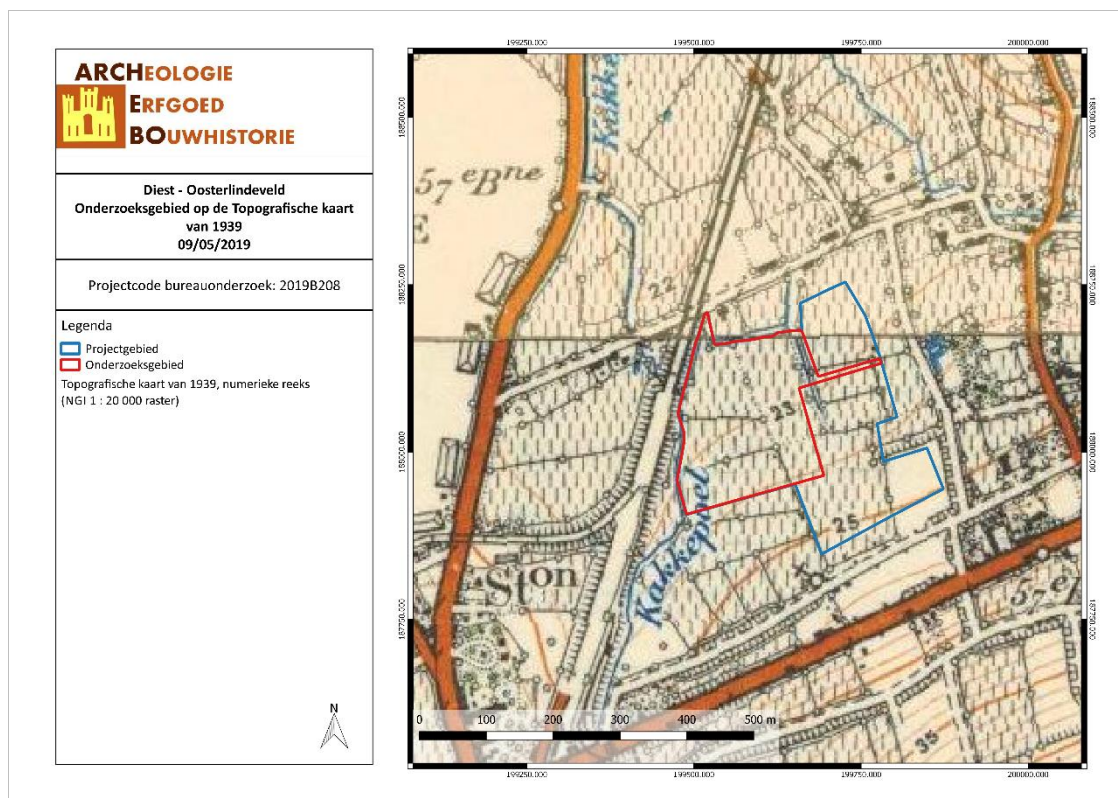
DIOO/19/05/09/21 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. In 1904 zijn de werken voor de spoorwegen afgerond, aangezien de spoorweg op de topografische kaart van 1904 niet langer aangeduid staat als *Projet*, maar effectief als *Chemin de Fer*. De waterloop die reeds zichtbaar is op de Atlas der Buurtwegen wordt nu benoemd als Vijverloop. Het terrein is onbebouwd en bestaat uit grasland. De topografische kaart van 1939 toont dezelfde situatie als deze van 1904, alleen krijgt de Vijverloop op de kaart van 1939 haar huidige naam 'Kakkepoel'. De topografische kaarten van 1969 en 1981 tonen eveneens een onderzoeksgebied dat geheel uit grasland bestaat, op de topografische kaart van 1989 wordt het oosten en zuidwesten van het onderzoeksgebied weergegeven als akkerland. Rond 1990 verschijnt in het noordwesten van het terrein weer een gebouw, vermoedelijk een stal of schuur. In de loop van de 20ste en 21ste eeuw komen er meerdere kleine gebouwen op het terrein. Vermoedelijk gaat het om schuren, stallen, afdaken.

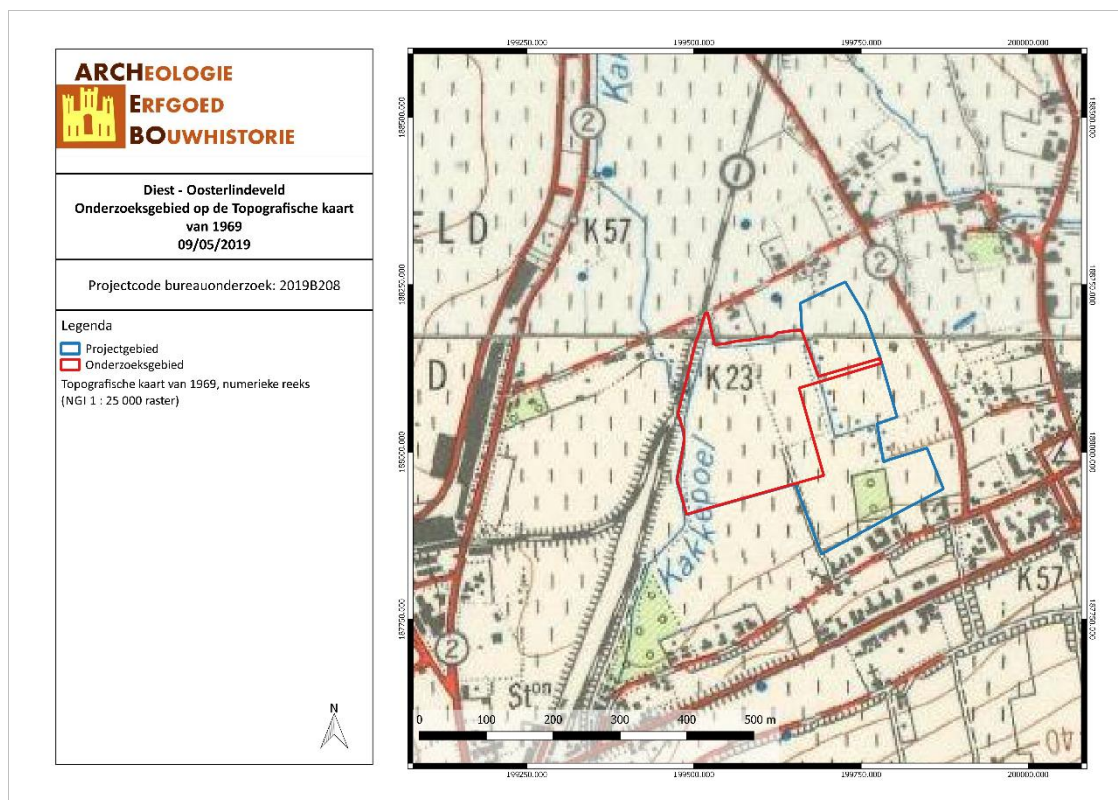

DIOO/19/05/09/22 - Digitale aanmaak

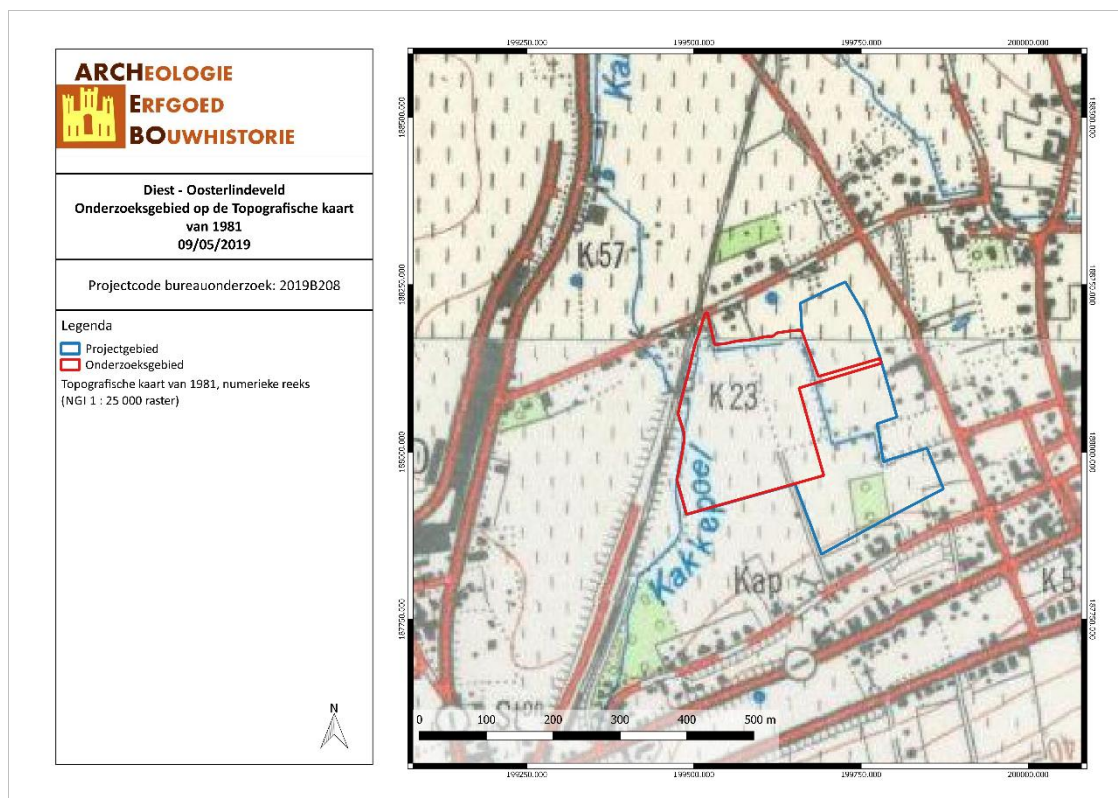
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019)

DIOO/19/05/09/23 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019)

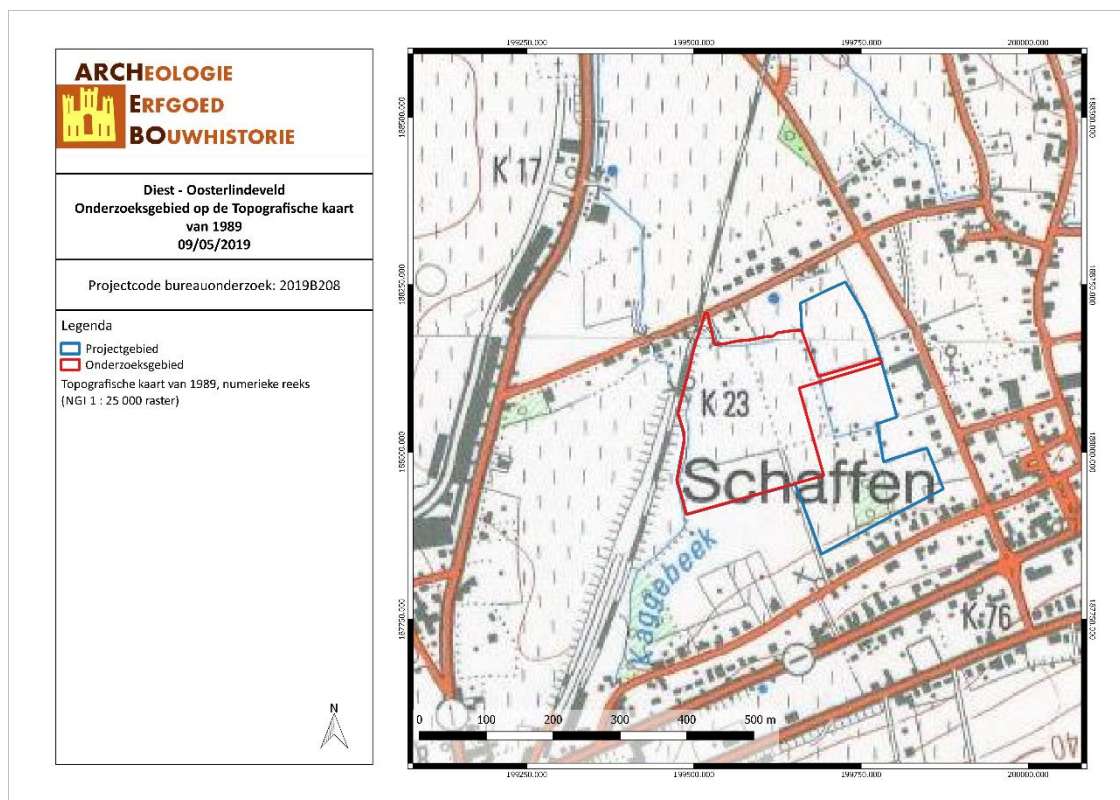

DIOO/19/05/09/24 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019)

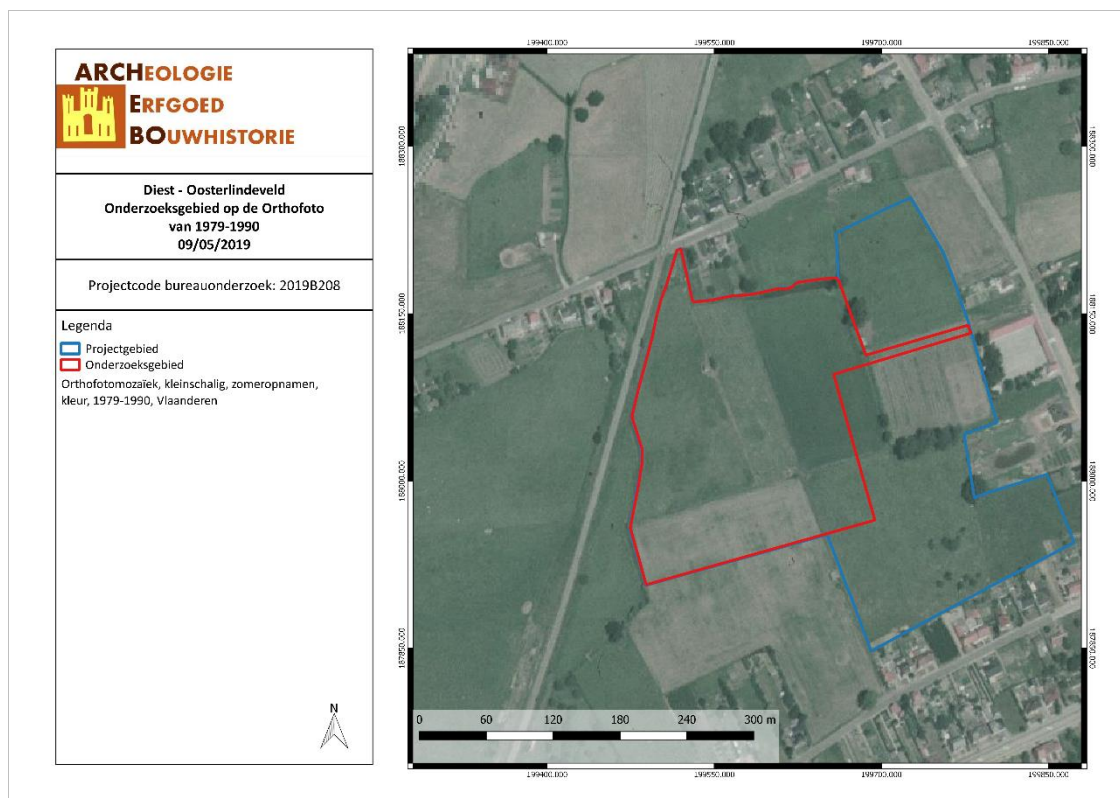
DIOO/19/05/09/25 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2019)

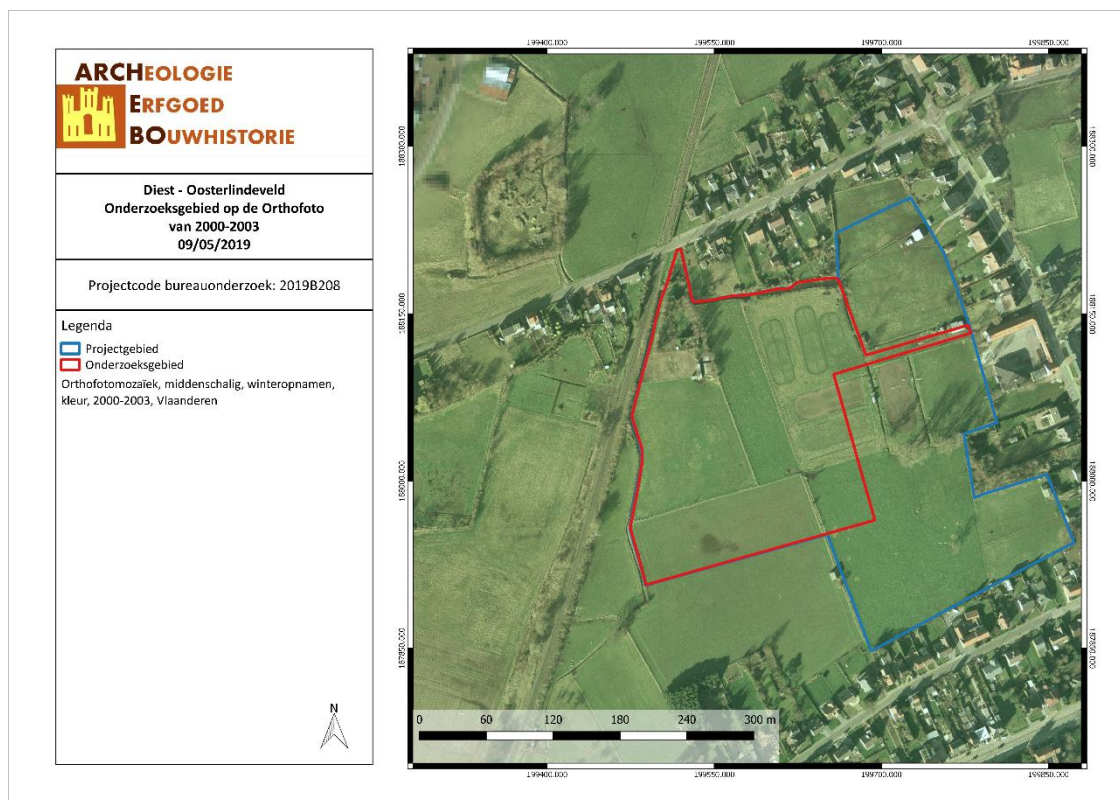
DIOO/19/05/09/26 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2019)

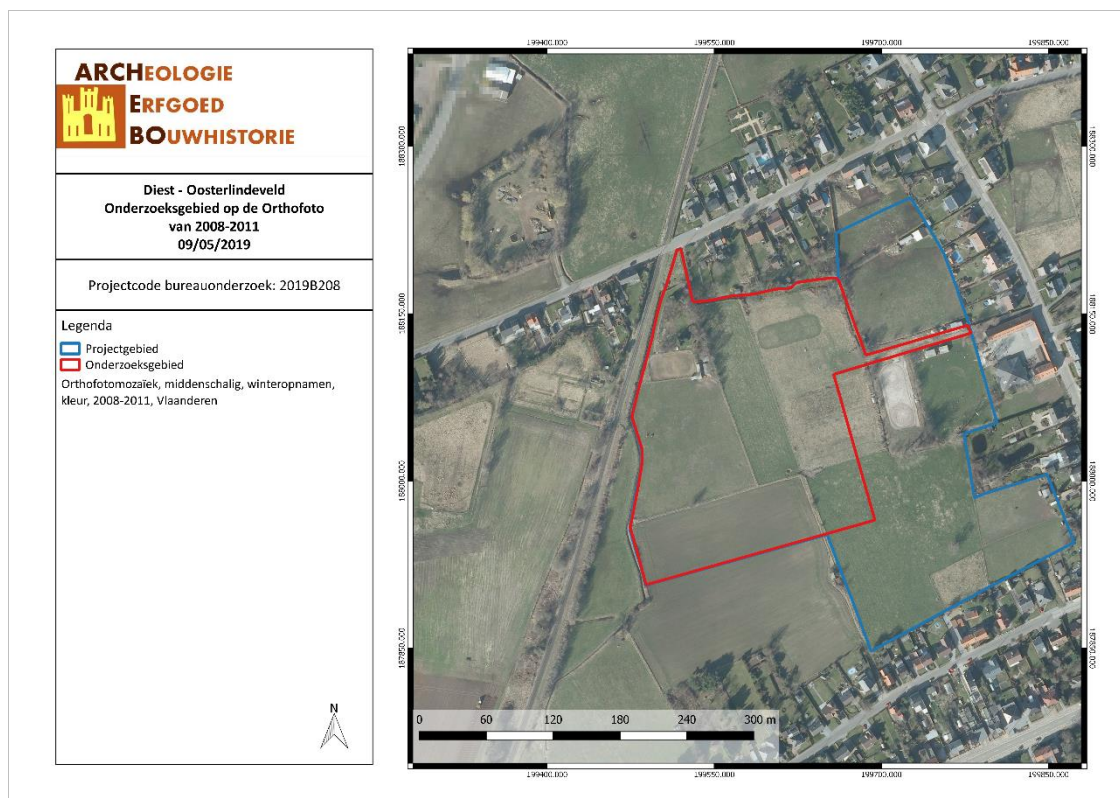

DIOO/19/05/09/27 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019)

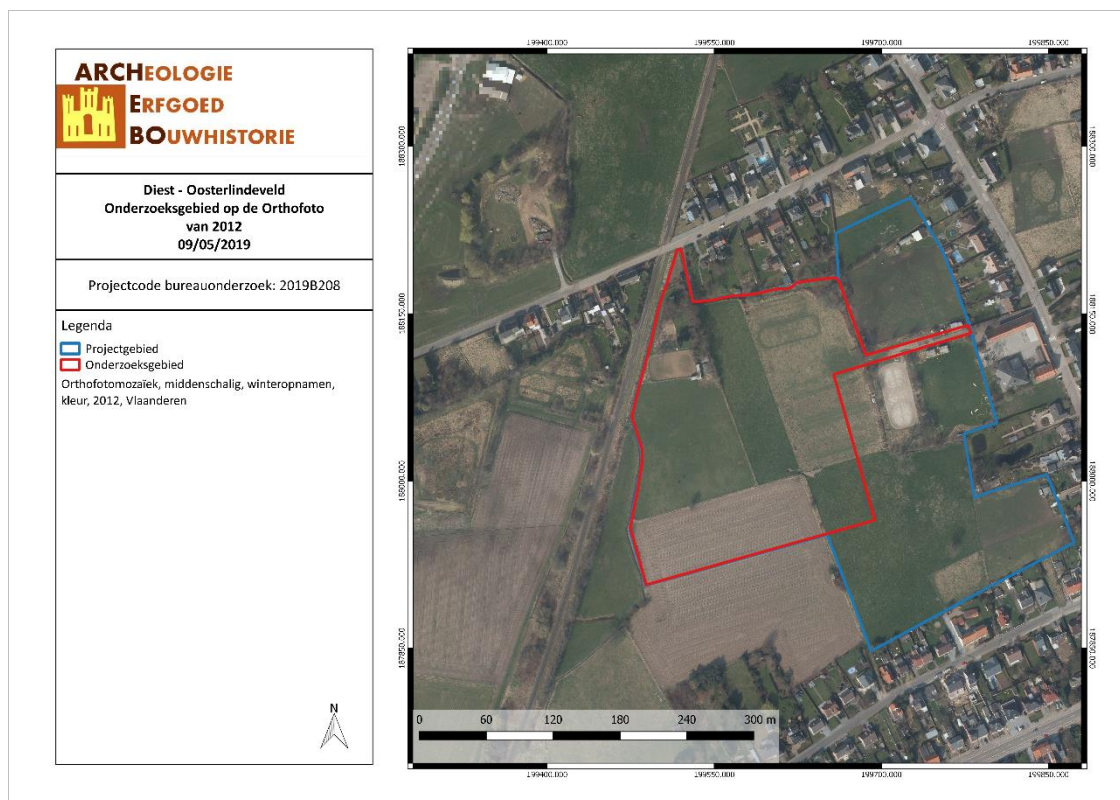

DIOO/19/05/09/28 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019)

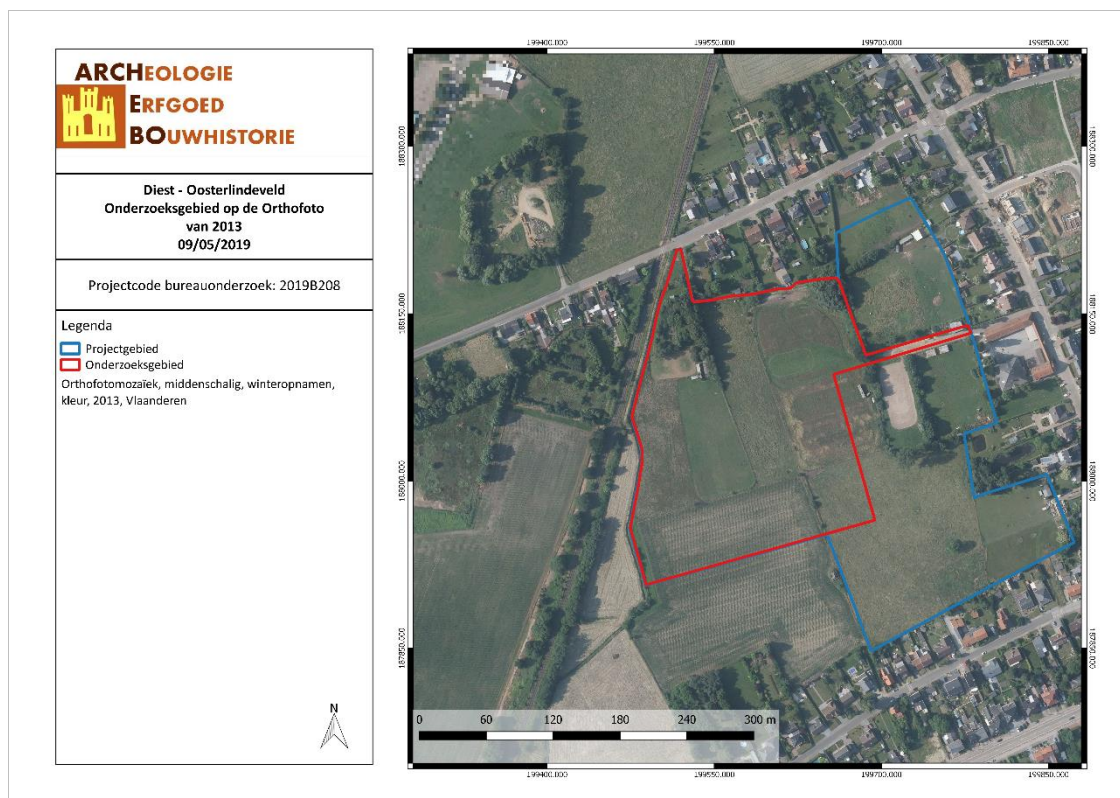
DIOO/19/05/09/29 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2008-2011 (Geopunt, 2019)

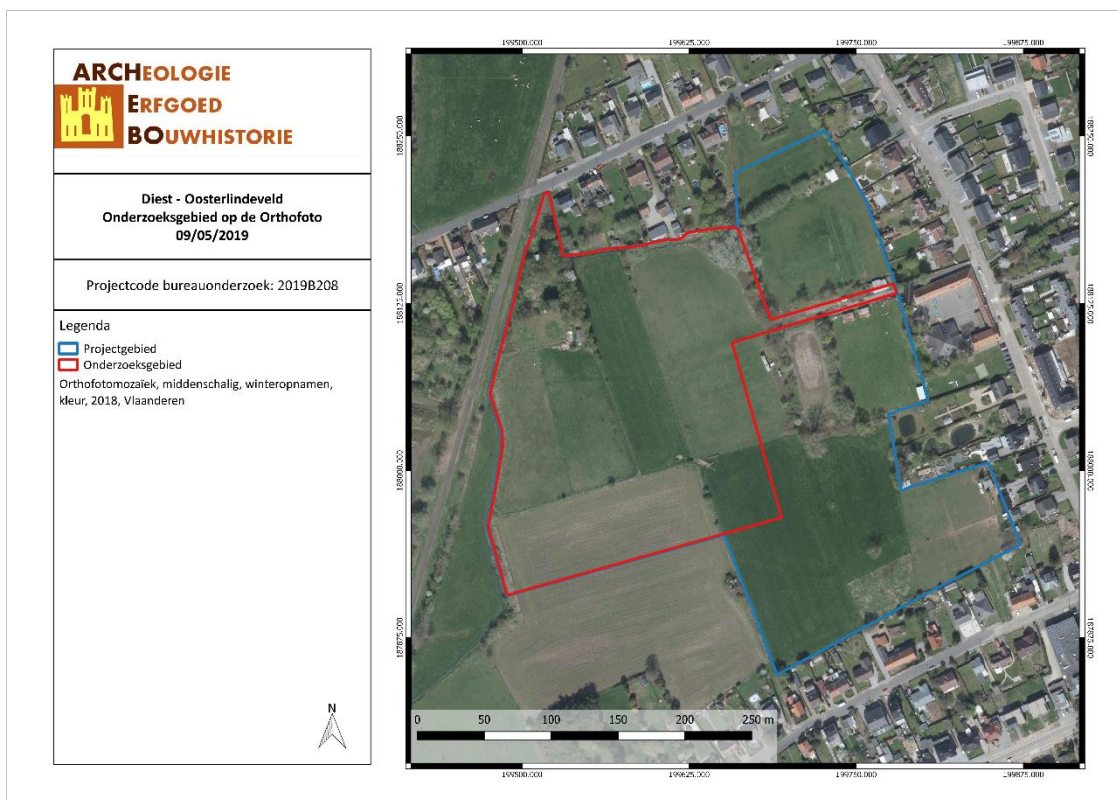
DIOO/19/05/09/30 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2012 (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/31 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2013 (Geopunt, 2019)

DIOO/19/05/09/32 - Digitale aanmaak

Figuur 37: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2018 (Geopunt, 2019)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het onderzoeksgebied bebouwing aanwezig is geweest rond 1840, tussen ca. 1854 en 1873 en vanaf ca. 1990. Historisch gezien kunnen we voor het onderzoeksgebied dan ook spreken van een lage densiteit aan bebouwing.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft 200 urnen, twee lanspunten met korte, brede punt en wat bronzen voorwerpen (o.a. fibula en plaat) uit de Late Bronstijd (CAI 3154), de Laatmiddeleeuwse Sint-Hubertuskerk (CAI 2427), sporen van een tweede, Laatmiddeleeuwse kerk (CAI 4978), een Laatmiddeleeuwse zilveren denier van Hendrik van Gelder (CAI 156816) en een Laatmiddeleeuwse zilveren denier Hendrik II Leuven 1235-1245 (CAI 212184).

Gezien de topografische ligging op een zuidzuidoost-gerichte helling is er een verwachting op Steentijd. Bijkomstig ligt het onderzoeksgebied in een gradiëntzone van een natte vallei naar een droog plateau. Dergelijke plaatsen zijn ideaal voor tijdelijke steentijdkampementen. Op basis van deze ligging en de recent vondsten in de omgeving kunnen eveneens sporensites aanwezig zijn.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de stad Diest een archeologienota opgemaakt voor het terrein gelegen tussen de Pater Daemsstraat, de Vroentestraat en de Kleinbaan in Schaffen, een deelgemeente van Diest (Vlaams-Brabant). Het oostelijk deel van het projectgebied zal in een latere fase ontwikkeld worden, waardoor we in deze archeologienota zullen werken met een onderzoeks- en projectgebied. Het oostelijk deel van het projectgebied vormt dan ook geen onderdeel van de huidige archeologienota. Op het onderzoeksgebied zal door de opdrachtgever de bebouwing gesloopt worden en zullen de bomen gerooid worden die in de weg staan voor het realiseren van de centrale verbindingssas, de parking, de voetbalvelden en de paardrijdpistes. Vervolgens zal een drainage aangelegd worden en zal het terrein genivelleerd worden. Tenslotte zullen een parking, een verbindingssas tussen deze parking en de bestaande basisschool en twee wadi's aangelegd worden, zal de bestaande gracht verlegd worden, zullen bomenrijen aangeplant worden en zullen de terreinen voor de voetbal- en ruitersclub ingezaaid worden. Het totale projectgebied is ca. 91 989,868 m² groot, het onderzoeksgebied is ca. 46 736,87 m² groot.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er bebouwing aanwezig was binnen het onderzoeksgebied rond 1840, tussen ca. 1854 en 1873 en vanaf ca. 1990. De functie van de bebouwing rond 1840 is niet gekend, tussen ca. 1854 en 1873 heeft in het noordwesten van het terrein een woonhuis gestaan en vanaf ca. 1990 bestaat de bebouwing vermoedelijk uit schuren/stallen/afdaken.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft 200 urnen, twee lanspunten met korte, brede punt en wat bronzen voorwerpen (o.a. fibula en plaat) uit de Late Bronstijd (CAI 3154), de Laatmiddeleeuwse Sint-Hubertuskerk (CAI 2427), sporen van een tweede, Laatmiddeleeuwse kerk (CAI 4978), een Laatmiddeleeuwse zilveren denier van Hendrik van Gelder (CAI 156816) en een Laatmiddeleeuwse zilveren denier Hendrik II Leuven 1235-1245 (CAI 212184).

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied gebouwen stonden rond 1840, tussen ca. 1854 en 1873 en vanaf ca. 1990. De functie van de bebouwing rond 1840 is niet gekend, tussen ca. 1854 en 1873 heeft in het noordwesten van het terrein een woonhuis gestaan en vanaf ca. 1990 bestaat de bebouwing vermoedelijk uit schuren/stallen/afdaken.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitsel gemaakt worden in de te verwachten structuren.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

Ter hoogte van de bestaande bebouwing kan de bodem mogelijk verstoord zijn. Toekomstige verstoringen zijn te verwachten bij het verwijderen van de huidige bebouwing en het rooien van de bomen, bij het nivelleren van het terrein, het verleggen van de gracht en de aanleg van de drainage en verhardingen.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Het oostelijk deel van het projectgebied zal in een latere fase ontwikkeld worden, waardoor we in deze archeologienota zullen werken met een onderzoeks- en projectgebied. Het oostelijk deel van het projectgebied vormt dan ook geen onderdeel van de huidige archeologienota. Op het onderzoeksgebied zullen door de opdrachtgever de bebouwing gesloopt worden en de bomen gerooid worden die in de weg staan voor het realiseren van de centrale verbindingssas, de parking, de voetbalvelden en de paardrijdpistes. Het terrein zal genivelleerd worden en ter hoogte van de toekomstige voetbalvelden en paardrijdpistes zal een drainage aangelegd worden. De zone voor de voetbal- en ruitersclub zullen ingezaaid worden. Het effectief aanleggen van de voetbalvelden, paardrijdpistes en de bijhorende clublokalen wordt eveneens niet opgenomen in de huidige omgevingsaanvraag. De opbouw van het voetbalveld en de paardrijdpiste is wel reeds gekend. Onder het voetbalveld en de paardrijdpiste zal een drainagesysteem aangelegd worden met PVC-buizen (diameter 80mm) die omhuld worden met gewassen grofzand. Bij het voetbalveld zal deze laag bedekt worden door 6cm gewassen grof zand, een 15cm dikke sporttechnische laag en een toplaag van 5cm (sportgras). Bij de paardrijdpiste zal de drainage bedekt worden door 3cm gewassen grof zand, 5cm lava, 2cm grof zand, 15cm fijn zand en een toplaag van geotextsnipen (ingefreesd, gerotoregd en aangewalsd). In het noordwesten van het onderzoeksgebied, vertrekkend van de Pater Daemsstraat, zal een verharde oprit aangelegd worden die leidt naar een parking met 111 parkeerplaatsen en een fietsenstalling (20 plaatsen). De parking en fietsenstalling zal opgebouwd zijn uit een onderfundering (10cm), 25cm steenslagfundering, een bed van steenslag, kleikorrels en fijne groencompost (5cm) en tenslotte bestrating van grasbetontegels (10cm). De oprit/toegangsweg zal opgebouwd zijn uit 10 cm onderfundering, 25 cm steenslagfundering, 6cm onderlaag van asfaltbeton en 4cm toplaag asfaltbeton. Voor de aanleg van de toegangsweg zal de aanwezige gracht plaatselijk verlegd worden en via een leiding onder de nieuwe weg lopen. Net ten zuiden van de parking en fietsenstalling zal een verbindingssas aangelegd worden tussen de parking en de bestaande basisschool, ten oosten van het onderzoeksgebied. Naast deze weg zal een sleuf voor nutsvoorzieningen aangelegd worden die ca. 2m diep zal zitten. De verbindingsweg zal enkel toegankelijk zijn voor fietsers en voetganger en zal opgebouwd zijn uit 10 cm onderfundering, 25 cm steenslagfundering, 6cm onderlaag asfaltbeton en 4cm toplaag asfaltbeton (okergeel). Ten zuiden van de verbindingsweg zal reeds een verharding aangelegd worden die zal leiden naar de voetbalkantine en -velden, die zal bestaan uit 10cm onderfundering, 30cm steenslagfundering, 4cm legbed van steenslag en een toplaag van betonstraatstenen (300x100x100) met brede voeg. De holtes worden opgevuld met een homogeen mengsel van gebroken geëxpandeerde kleikorrel, fijn groencompost, gewassen rivierzand en meststof. De boordstenen en kantstroken tussen de wegen en verhardingen zullen telkens op 15cm schraalbeton aangelegd worden. Ten noorden en ten zuidwesten van de parking zullen twee wadi's aangelegd worden om de plaatselijke infiltratie te vergroten. Tenslotte zullen op het terrein

bomenrijen aangeplant worden. Het totale projectgebied is ca. 91 989,868 m² groot, het onderzoeksgebied is ca. 46 736,87 m² groot.

In de ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft 200 urnen, twee lanspunten met korte, brede punt en wat bronzen voorwerpen (o.a. fibula en plaat) uit de Late Bronstijd (CAI 3154), de Laatmiddeleeuwse Sint-Hubertuskerk (CAI 2427), sporen van een tweede, Laatmiddeleeuwse kerk (CAI 4978), een Laatmiddeleeuwse zilveren denier van Hendrik van Gelder (CAI 156816) en een Laatmiddeleeuwse zilveren denier Hendrik II Leuven 1235-1245 (CAI 212184).

Aan de hand van het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied gebouwen stonden rond 1840, tussen ca. 1854 en 1873 en vanaf ca. 1990. De functie van de bebouwing rond 1840 is niet gekend, tussen ca. 1854 en 1873 heeft in het noordwesten van het terrein een woonhuis gestaan en vanaf ca. 1990 bestaat de bebouwing vermoedelijk uit schuren/stallen/afdaken.

Op de bodemkaart wordt het terrein grotendeels gekarteerd als SdF (matig droge of matig natte lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont), het meest noordelijke deel van het terrein wordt gekarteerd als SDp (matig droge en matig natte lemige zandgronden zonder profielontwikkeling) en Scf (matig droge lemige zandgronden met weinig duidelijke humus en/of ijzer B horizont). Het onderzoeksgebied ligt op een zuidzuidoost-gerichte helling aan de Veldbeekvallei. De Veldbeek stroomt tussen ca. 200 en 1000m ten oosten en noorden van het onderzoeksgebied, langs de westelijke grens en door het noorden en oosten van het terrein loopt de Kakkepoel. Het onderzoeksgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 22,5 en 24 meter boven de zeespiegel.

Zowel de ligging als bodemkundige gegevens op het terrein zijn ideaal voor Steentijdsites. Er is dan ook een hoog potentieel voor het aantreffen van dergelijke sites. Sporensites kunnen eveneens verwacht worden.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

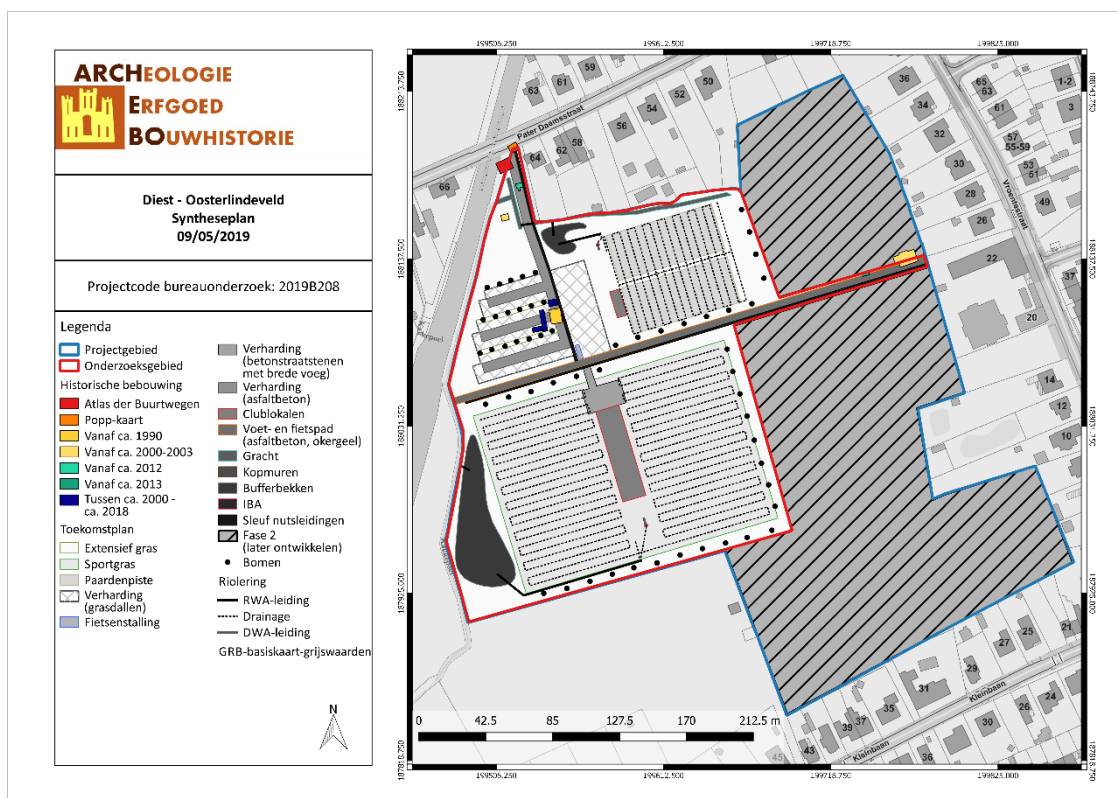
Het oostelijk deel van het projectgebied zal in een latere fase ontwikkeld worden, waardoor we in deze archeologienota zullen werken met een onderzoeks- en projectgebied. Het oostelijk deel van het projectgebied vormt dan ook geen onderdeel van de huidige archeologienota. Op het onderzoeksgebied zullen door de opdrachtgever de bebouwing gesloopt worden en de bomen gerooid worden die in de weg staan voor het realiseren van de centrale verbindingssas, de parking, de voetbalvelden en de paardrijdpistes. Het terrein zal genivelleerd worden en ter hoogte van de toekomstige voetbalvelden en paardrijdpistes zal een drainage aangelegd worden. De zone voor de voetbal- en ruitersclub zullen ingezaaid worden. Het effectief aanleggen van de voetbalvelden, paardrijdpistes en de bijhorende clublokalen wordt eveneens niet opgenomen in de huidige omgevingsaanvraag. In het noordwesten van het onderzoeksgebied, vertrekkend van de Pater Daemsstraat, zal een verharde oprit aangelegd worden die leidt naar een parking met 111 parkeerplaatsen en een fietsenstalling (20 plaatsen). Voor de aanleg van de toegangsweg zal de aanwezige gracht plaatselijk verlegd worden en via een leiding onder de nieuwe weg lopen. Net ten zuiden van de parking en fietsenstalling zal een verbindingssas aangelegd worden tussen de parking en de bestaande basisschool, ten oosten van het onderzoeksgebied. Naast deze weg zal een sleuf voor nutsvoorzieningen aangelegd worden. De verbindingsweg zal enkel toegankelijk zijn voor fietsers en voetganger. Ten zuiden van de verbindingsweg zal reeds een verharding aangelegd worden die zal leiden naar de voetbalkantine en -velden. Ten noorden en ten zuidwesten van de parking zullen twee wadi's aangelegd worden om de plaatselijke infiltratie te vergroten. Tenslotte zullen op het terrein bomenrijen aangeplant worden.

In het onderzoeksgebied zijn geen archeologische waarden gekend. Wel zijn 200 urnen, twee lanspunten met korte, brede punt en wat bronzen voorwerpen (o.a. fibula en plaat) uit de Late

Bronstijd, de Sint-Hubertuskerk, sporen van een tweede kerk, een zilveren denier van Hendrik van Gelder en een zilveren denier Hendrik II Leuven 1235-1245 uit de Late Middeleeuwen gevonden.

Gedurende de 19de eeuw en vanaf ca. 1990 zijn beperkte oppervlaktes binnen het onderzoeksgebied verstoord geweest door het plaatsen en verwijderen van bebouwing. Het is moeilijk om in te schatten hoe groot de veroorzaakte verstoring is.

Omwille van de ligging kunnen steentijdsites verwacht worden. Sporensites kunnen eveneens verwacht worden.

DIOO/19/05/09/33 - Digitale aanmaak

Figuur 38: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2019)

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat de geplande werken het bodemarchief zullen verstoren. Gezien de reële kans dat er binnen het onderzoeksgebied nog archeologische resten aanwezig zijn, stelt ARCHEBO bvba verder vooronderzoek voor. De voorgestelde uitvoeringswijze van dit vervolgonderzoek vormt het onderwerp van het 'Programma van Maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties

Konijnenburg, Rik van de. "Archeologienota met uitgesteld onderzoek Diest (Schaffen), Wezelbaan - Deggerspark". Verslag van Resultaten. Bree: HAAST bvba, 2018.

Laga, Pieter, Stephen Louwye, en Stéphane Geets. *Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)*. Geologica Belgica 4, 2001.

Roelens, Frederik. "Diestsebaan, Schaffen - Realisatie assistentiewoningen. Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek)". Verslag van Resultaten, december 2017.

Van der Kelen, Anouk, Veerle Caelen, en Melissa Lamberts. "Archeologische evaluatie van het Bodemarchief in Diest (Vlaams-Brabant), Omgeving Klappijstraat en Rodestraat (DST3028)". Programma van Maatregelen. Gent: ABO nv, december 2016.

Van der Kelen, Anouk, Veerle Caelen, en Melissa Lamberts. "Archeologische evaluatie van het Bodemarchief in Diest (Vlaams-Brabant), Omgeving Klappijstraat en Rodestraat (DST3028)". Verslag van Resultaten. Gent: ABO nv, december 2016.

Van Ranst, E, en C Sys. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1 : 20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Diest". Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018. <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120463>.

Agentschap Onroerend Erfgoed. "Inventaris Onroerend Erfgoed". Geraadpleegd 17 januari 2017. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

"Diest". In *Wikipedia*. Geraadpleegd 12 april 2018. <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Diest&oldid=50792530>.

Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

"Maurits Gysseling: Toponymisch Woordenboek (1960) p. 270". Geraadpleegd 12 april 2018. <http://bouwstoffen.kantl.be/tw/facsimile/?page=270>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen	4
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2019).....	6
Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)	6
Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Gewestplan (Geopunt, 2019)	7
Figuur 5: Bestaande toestand (Hosbur bvba, 2019)	9
Figuur 6: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2019)	10
Figuur 7: Toekomstplan (Hosbur bvba, 2019)	11
Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2019)	12
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2019).....	14
Figuur 10: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2019)	14
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in Z-N richting (Geopunt, 2019).....	15
Figuur 12: Diest aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2019)	15
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2019)	16
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2019)	17
Figuur 15: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016)	17
Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2019)	18
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2019)	19
Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2019) ...	19
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het onderzoeksgebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2019)	20
Figuur 20: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2019)	21
Figuur 21: Kaart met situering van het onderzoeksgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2019)	23
Figuur 22: Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (Geopunt, 2019)	25
Figuur 23: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2019).....	26
Figuur 24: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2019)	27
Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2019)	27
Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2019) ..	28
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2019) ..	29
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2019) ..	29
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2019) ..	30
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1981 (Cartesius, 2019) ..	30
Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1989 (Cartesius, 2019) ..	31
Figuur 32: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2019).....	31
Figuur 33: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2019).....	32
Figuur 34: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2008-2011 (Geopunt, 2019).....	32
Figuur 35: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2012 (Geopunt, 2019).....	33
Figuur 36: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2013 (Geopunt, 2019).....	33
Figuur 37: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2018 (Geopunt, 2019).....	34
Figuur 38: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2019).....	38

7 PLANNENLIJST

DIOO/19/05/09/1 - Digitale aanmaak	6
DIOO/19/05/09/2 - Digitale aanmaak	6
DIOO/19/05/09/3 - Digitale aanmaak	7
DIOO/19/05/09/4 - Digitale aanmaak	10
DIOO/19/05/09/5 - Digitale aanmaak	12
DIOO/19/05/09/6 - Digitale aanmaak	14
DIOO/19/05/09/7 - Digitale aanmaak	14
DIOO/19/04/24/8 - Digitale aanmaak	15
DIOO/19/05/09/9 - Digitale aanmaak	16
DIOO/19/05/09/10 - Digitale aanmaak	17
DIOO/19/05/09/11 - Digitale aanmaak	18
DIOO/19/05/09/12 - Digitale aanmaak	19
DIOO/19/05/09/13 - Digitale aanmaak	19
DIOO/19/05/09/14 - Digitale aanmaak	20
DIOO/19/05/09/15 - Digitale aanmaak	21
DIOO/19/05/09/16 - Digitale aanmaak	23
DIOO/19/05/09/17 - Digitale aanmaak	25
DIOO/19/05/09/18 - Digitale aanmaak	26
DIOO/19/05/09/19 - Digitale aanmaak	27
DIOO/19/05/09/20 - Digitale aanmaak	27
DIOO/19/05/09/21 - Digitale aanmaak	28
DIOO/19/05/09/22 - Digitale aanmaak	29
DIOO/19/05/09/23 - Digitale aanmaak	29
DIOO/19/05/09/24 - Digitale aanmaak	30
DIOO/19/05/09/25 - Digitale aanmaak	30
DIOO/19/05/09/26 - Digitale aanmaak	31
DIOO/19/05/09/27 - Digitale aanmaak	31
DIOO/19/05/09/28 - Digitale aanmaak	32
DIOO/19/05/09/29 - Digitale aanmaak	32
DIOO/19/05/09/30 - Digitale aanmaak	33
DIOO/19/05/09/31 - Digitale aanmaak	33
DIOO/19/05/09/32 - Digitale aanmaak	34
DIOO/19/05/09/33 - Digitale aanmaak	38